

זאת ה'תורה

שבת פרשת בא תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

על מה אומרים
'מודה אני'

במאסר?

05

הסיפור החסידי 32
רבי משה לייב מסאסוב

מענות ותשובות 34
תשובות הרב לשואלים

רמז בפרשה 36
שם צבאות

המזכיר לילדים 37
"וימש חשך"

במי אתה מאמין? 03
נקודה מעובדת

פרצוף סיפורי הרבי הריי"צ 04
שיעור לכבוד י' שבט

עבודת ה' ב'אבר חי' 20
כתר שם טוב אות טז

עדות ישראל על ה' 23
שפת אמת על הפרשה

תכלית המכות האחרונות 24
אור החיים על הפרשה

מעין גנים 26
תיקון הכלב

ארבע מהפכות 29
טעמים לפטור האשה ת"ת

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים די בכל אתר ואתר, לפניכם גליון **ואביטה** לשבת בא, מלא בכל טוב. והשבוע, בדגש על סיפורי צדיקים.

מה בגליון?

נפתח עם **נקודה מעובדת** מתוך שיעור נפלא מלא בסיפורי הרבי הרי"צ — **במי אתה מאמין?** — על אמונה, תורה שבע"פ ותיקון המלכות-התפיסה הסובייקטיבית שלנו את המציאות אותה ברא ה'. משם נעבור לשיעור עצמו, שיעור לבנות תנועת הנוער "באתי לגני" משבת פרשת שמות — **פרצוף סיפורי הרבי הרי"צ** — בו, לרגל 70 שנה להסתלקות הרבי הרי"צ, סיפר וביאר הרב עשרה סיפורים על בעל ההילולא עם **הרחבת ה'ציור' של כל סיפור ולימוד מוסר השכל ממנו**. בשיעור **בכתר שם טוב, אות טז** — **עבודת ה' ב'אבר חי'** — נלמד על "מבשרי אחזה אלוך" בגוף ונפש ועל הקשר בין התלהבות בתורה ובתפילה לשליחות ולקשר עם הזולת. בשפת אמת — **עדות ישראל על ה'** — יתבאר כיצד גאולת הגוף והנפש של ישראל מאפשרת להם להעיד, בק"ש ובתפלה, על אחדות ה'. ובאור **"ח על הפרשה** נלמד על **תכלית המכות האחרונות** — על שלש המכות האחרונות שבפרשתנו, שנועדו בעיקר לברר את אמונת ישראל. **במעין גנים** לפרשת בא נקרא על **תיקון הכלב**, על התכונות הטובות והלא טובות של הכלבים, ועל מה לו זכו בעקבות שלא חרצו לשונם ביציאת מצרים. **בארבע מהפכות** נלמד השבוע על **טעמים לפטור האשה מתלמוד תורה** לפי נגלה ולפי חסידות. ב**סיפור החסידי** נקרא על בעל ההילולא של ד שבט — **רבי משה לייב מסאסוב** — ועבודתו בעשיית גרים. **במענות ותשובות** נקרא על ענג שבת, אימוץ דרכי החסידות ו"סגולה" לביקורת של משרד הבריאות. וברמז **בפרשה** נלמד על **השם הקדוש צבאות**. כתמיד נחתום עם **המדור לילדים** — **"וימש חשך"**. והשבוע ילמד אותנו רזי על שני סוגים של חשך ואיך אנחנו מאירים אותם.

הודעה:

אי"ה בימי ראשון בחדש שבט יתקיימו שידורים מבית הרב. ביום ראשון ז' שבט מתוכנן שידור בשעה 11:30. ניתן להאזין לשידורים גם בקו הפנימיפון במספר 079-9211452

שבת שלום ומבורך,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה | **אביחיל** | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

במי אתה מאמין?

המציאות בשלש שכבות-קליפות: העליונה היא קליפת התקשורת, המתיימרת לסיקור אובייקטיבי, ובעצם מעצבת בתודעתנו את העובדות מהן מורכב העולם שסביבנו. קליפת התקשורת טורחת להשמיט את 'השותף השלישי', בורא העולם, ולא לאפשר אזכור שלו כחלק מהתמונה ה'רצינית' של העולם – "הס כי לא להזכיר בשם הוי'". מי שמאמין לתקשורת, כבר בחר לחיות בתחומי המלכות דקליפה. רק תחתיה נמצאת קליפת מערכות המשפט והחינוך, הנותנות פרשנות ערכית לעובדות ומגדירות את הטוב והרע באותה מציאות. רק מתחת לשתי אלה עומדת ההנהגה הנבחרת של המדינה-המלכות, המציעה כיצד להתנהל בתוך התמונה-המציאות שהוגדרה ומנהיגה את הצבור שנותן בה את אמונו.

לכן, גם תיקון המלכות תלוי בתיקון האמונה והאמון בשלש הרמות: ראשית כל, יש להאמין בתורה שבעל פה, המגדירה עבורנו את עובדות המציאות וקובעת את שפת המונחים בה נתייחס אל העולם אותו ברא ה' (החל מהגדרת-הסברת מונחי התורה שבכתב, התכנית הכתובה לפיה ברא ה' את עולמו). מתוך כך עלינו לתת אמון בפסיקת חכמי ישראל בכל הדורות, מסורת ההלכה הקבועה – המתפתחת מדור לדור – השופטת ומבדילה בין טוב ורע וקובעת את יחסינו כלפי עובדות-המציאות. בסופו של דבר, הנהגת הכלל והפרט בפועל תלויה באמון שנותנים במנהיגי הדור וצדיקיו, הקובעים כיצד יש להתנהל בשאלות השעה בתוך תמונת העולם הכללית שקובעת התורה.

באחת החקירות של הרבי הרי"צ 'התהדר' החוקר היהודי בכך שאינו מאמין במאומה. הרבי השיב לו שאינו דובר אמת, שהרי ידיעתו שנולד מאב ואם מתבססת על אמונתו בדברי הבריות שספרו לו על כך (כשבדוגמה בה בחר הרבי מודגשת האמונה הסלקטיבית של הכופר, הבוחר להוציא מהתמונה את 'השותף השלישי' והעיקרי ביצירתו – הקב"ה). כפי שהמחיש הרבי, תפיסת המציאות של כל אדם מתבססת על אמונה בנוגע לרוב עובדות החיים ופרשנותן הבסיסית.

בעצם, זהו גם המעשה בגר שבקש שהלל הזקן לגיירו וללמדו רק תורה שבכתב, בה הוא מאמין, ולא תורה שבעל פה. הלל למדו אלף-בית, בסיס התורה שבכתב, ולמחרת הפך את הסדר. כשהתקומם הגר על השינוי השיב לו – האם לא עלי סמכת בלימוד אתמול? סמוך עלי גם לענין תורה שבעל פה!

על התורה שבעל פה נאמר "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה". המלכות היינו המציאות החברתית והמדינית בה חי האדם, שהיא בעצם תפיסת-המציאות שלו (התפיסה הסובייקטיבית של המציאות האובייקטיבית שברא ה', תפיסת ה'גברא' את ה'חפצא'), והתורה שבעל פה באה לתקן את המלכות. שרש המלכות הוא בכח הגבוה ביותר בנפש, כח האמונה, והמאבק בין המלכות דקדושה למלכות הרשעה הוא קודם כל המאבק על האמונה המעצבת תמונה – במה מאמין האדם ובמי הוא נותן את אמונו.

בפרט, המלכות השלילית עוטפת את

פרצוף סיפורי הרבי הריי"צ

קיצור מהלך השיעור

הכנה ל-י' שבט מסר הרב שיעור יפהפה לילדות ונערות מתנועת הנוער "באתי לגני" (ששמה מתאים ל-י' שבט, כמובן). אחרי הקדמה קצרה על המשמעות של 70 שנה מהסתלקות הרבי הריי"צ סיפר הרב עשרה סיפורים על בעל ההילולא, עם הרחבת הביאור וה'ציור' של כל הסיפור ולימוד מוסר השכל ממנו, והקביל את הסיפורים לעשר הספירות.

שבעים שנה להסתלקות הרבי הריי"צ

ושל הרבי הריי"צ, שהיה בעל מסירות נפש, ובזכותם נזכה ל"דוד מלכא משיחא".

יש כאן דף עם עשרה סיפורים שאסף החתן שלי^ה – נספר ונסביר אותם, וכדרכנו נשייך כל אחד מהם לאחד הכחות בנפש, אחת הספירות, כפי שקוראים לכך בקבלה¹.

כתר: "רבה אמונתך"

כמו שאמרנו, הרבי הריי"צ היה בעל מסירות נפש. באותה תקופה ברוסיה היתה סכנת חיים לעסוק בחיזוק היהדות – היו נענשים על כך בהיפך-החיים או במאסר ושילוח לסיביר. הרבי הריי"צ עצמו פעל בכך בכל כחו וניצל מגזר דין מות בנסי נסים, וגם שלח את חסידיו לעסוק בחיזוק היהדות – ורבים מהם הוצאו להורג או נאסרו והוגלו לסיביר לשנים רבות. הסיפור הראשון כאן הוא אודות אחד מחסידיו שנאסר בעוון של החזקת היהדות²:

שבת שלום לכולן. עוד כמה שבועות נגיע להילולא של הרבי הריי"צ – שבעים שנה להסתלקותו. שבעים שנה הם פרק זמן חשוב, "ימי שנותינו בהם שבעים שנה"^א. בפרט שייכת התקופה של "שבעים שנה" לרבי הריי"צ, שחי בעולם שבעים שנה. מי עוד שייך במיוחד ל"ימי שנותינו בהם שבעים שנה"? דוד המלך, שחי בדיוק שבעים שנה. ביניהם יש עוד מישהו, שהיום היה יום ההילולא שלו, שגם חי שבעים שנה – הרמב"ם^ב. כל מי שחי "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" קשור, והזמן של שבעים שנה להסתלקות הרבי הריי"צ הוא זמן לחזק את ההתקשרות ולעורר את הזכות של דוד המלך, של משה – לא משה רבינו (שחי 120 שנה, 70 ועוד "עולם" של יובל שנים^ג), אבל "ממשה עד משה לא קם כמשה"^ד –

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לבנות "באתי לגני", ליל שבת שמות, אור ל"א טבת תש"פ – כפ"ח.

א תהלים צ, י.

ב ראה סדר הדורות ד'תתצ"א (ועיי"ש כמה שיטות בשנת לידת הרמב"ם).

ג ראה רש"י על דברים טו, יז.

ד פתגם עממי. ראה אג"ק ח"ז אגרת א'תתקצו; פרדס

יוסף שמות ד, ב.

ה הרה"ח יהודה-ליב שי' ויסגלס. הסיפורים מתפרסמים בעלון 'פנימיות'.

ו פרצוף סיפורים נוסף של הרבי הריי"צ נלמד ב-י' תמוז ס"ז ופרצוף חלקי נוסף (מגבורה עד מלכות) ב-י' שבט תש"ע.

ז אוצר סיפורי חב"ד עמ' 137.

על מה אומרים "מודה אני" במאסר?

רב אחד סיפר לרבי הרי"צ:

באחד הלילות, כאשר ישבתי במחנה כפיה ברוסיה, חלף בי הרהור: מחר אקום ויהיה עלי לומר "מודה אני". על מה אודה לה' כשאני יכול לקיים שום מצוה?

מה המלים הראשונות שיהודי אומר בבקר? "מודה אני לפניך". אלה לא סתם מלים – צריך לומר זאת באמת – והוא יושב במאסר קשה, במחנה כפיה, ויודע שלמחרת לא יוכל להניח תפילין ולא לקיים שום מצוה ותוהה על מה הוא יאמר "מודה אני". קודם

כל, רואים מכאן מה החיים של יהודי. בשביל מה יהודי חי – לאכול, לשתות, מה שנקרא 'לעשות חיים'? יהודי חי בשביל לקיים מצוות. הענין של יהודי הוא לעשות טובה – בקיום מצוה הוא עושה טובה לנשמתו, לזולתו וגם לקב"ה. כתוב "ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים"^ח – הקב"ה כוסף ומשתוקק

למצוות שלנו^ט. אם הוא במחנה כפיה ולא יכול לעשות שום מצוה – על מה יש לו לומר "מודה אני"?

כל זה היה הרהור שעבר במחו בלילה, כשהוא חושב על הקימה שלו בבקר, בעוד כמה שעות.

מצות האמונה

ממשיך אותו רב ומספר לרבי, מיד עברה לי בראש עוד מחשבה, 'תירוך' על השאלה: ועלה לי התירוך על כך, בהמשך התפלה:

ח זהר ח"ג ז, ב.

ט ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" בענין "עבודה צורך גבוה".

"רבה אמונתך". כלומר, מודה אני על יכולתי לקיים מצות האמונה.

המשך הנוסח הוא "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתי בחמלה, רבה אמונתך". קודם כל – מה הפשט? החזרת הנשמה ליהודי בבקר מחזקת את האמונה בתחית המתים – כשם שה' החזיר את נשמתי אחרי השינה, שהיא אחד מששים במיתה^א, כך הוא עתיד להחזיר את הנשמה בתחית המתים. אבל, לאותו רב עלה פשט: נכון שהוא במחנה כפיה, שהוא לא יכול לקיים מצוות, אבל יש מצוה אחת שאי אפשר לקחת ממנו בשום מצב – מצות האמונה.

לא רק האמונה בתחית המתים, אלא האמונה בה' בכלל. הוא יהודי, יש לו "חלק אלוך ממעל ממש"^ב, ומתוך כך יש לו אמונה – זהו נכס שאי אפשר לגזול ממנו, מצוה שהוא יכול לקיים תמיד. עצם האמונה הוא מצוה^ג, ולכן גם אמונה היא עשית טובה – עשית טובה לנשמה שלי,

עשית טובה לה' וכנראה גם עשית טובה לכל העולם. העובדה שיהודי נמצא באיזה מקום ומאמין בה' – משפיעה על המציאות.

הגיב הרבי: כל המאסר היה כדאי בעבור הכרה והרגשה זו.

דברי הרבי מחזקים את ההסבר שהאמונה פועלת בעולם, והאמונה של רגע אחד במאסר – כשהרב מכיר במעלת האמונה – שקולה

האמונה של רגע אחד במאסר שקולה כנגד כל המצוות שנמנע ממנו לקיים באותן שנים

א ראה איכה רבה ג, ח (וקונטרס ענינה של תורת החסידות פ"י).

ב יא ברכות נז, ב.

ג יב תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

ד ראה תניא פל"ג – מובא בהמשך בהרחבה.

"רבה אמונתך" – של הרב. שבויים הם לא רק מי שבבית הסהר, במחנה כפיה, אלא גם מי ששבוי בידי יצרו הרע – מי שהכפייתיות שלו מונעת ממנו לקיים מצוות – וכשמחזירים אותו בתשובה פודים אותו.

בכל אופן, הפשט של המצוה, עליה מסרו את הנפש הצדיקים, הוא פדיון שבויים כפשוטו: יהודי שלא היה יכול לשלם את דמי החכירה והפריץ השליך אותו עם בני משפחתו לבור, בלי אוכל, והוא היה בסכנת נפשות – והצדיקים עשו כל טצדקי להשיג את הכסף כדי לפדות אותו.

נעשה גימטריא פשוטה – כמה עולה **שבויים**? [358] בגימטריא **משיח**. זה די קל, כי כאשר מחברים את ה-ב וה-ו של **שבויים** מקבלים אותיות **משיח**. כנראה שבמאסר נמצא ניצוץ משיח, שמגלים אותו במצות פדיון שבויים.

שוב, בסיפור כאן מתחדש שגם מצות האמונה היא "מצוה רבה" – "רבה אמונתך".

"בא חבקוק והעמידן על אחת"

באמת, הדבר כבר כתוב בתניא, כלומר, בפסוק ומאמר חז"ל שאדמו"ר הזקן מקדיש פרק שלם בתניא – פרק לג – כדי להסביר אותם. הגמרא אומרת "בא חבקוק והעמידן על אחת"^כ – על איזה מצוה העמיד חבקוק את כל **תריג** מצוות הפסוק בחבקוק אומר "וצדיק באמונתו יחיה"^{כא} – חבקוק העמיד את כל המצוות על מצות האמונה, מצוה רבה ששקולה כנגד כל המצוות וכוללת אותן.

איך אדמו"ר הזקן מסביר? הוא אומר שלפעמים אדם לא יכול לקיים את כל המצוות – לפעמים הסיבה היא חיצונית, כמו מחנה

כנגד כל המצוות שנמנע ממנו לקיים באותן שנים. אחרת, למה ה' עשה ככה, שהוא לא יוכל לקיים מצוות ולתקן את העולם? כנראה את אותה פעולה הוא עשה באמצעות מצות האמונה.

באיזו ספירה נשים את הסיפור הזה? זהו סיפור של אמונה, שהיא הכח הכי גבוה בנפש – בתוך הכתר יש שלשה ראשים, והאמונה היא הראש העליון שבכתר^י.

"מצוה רבה"

צריך להעמיק עוד במוסר ההשכל של הסיפור. הפירוש שעלה במחשבתו של אותו רב, ש"רבה אמונתך" היינו מעלת מצות האמונה, אומר שהאמונה היא "רבה". על איזה מצוות חז"ל אומרים בפירוש שהן "מצוה רבה"? יש שתי מצוות כאלה:

מה המצוה הראשונה בסדר התורה? [פריה ורביה]. למצות "פרו ורבו"^ט חז"ל קוראים "מצוה רבה"^{טו}. חוץ מזה שהמלה "רבה" כלולה בה – "ורבו" – זו המצוה הכי גדולה, להרבות את הדמות^י. לכל ילד יהודי שנולד יש אמונה, ובכלל יהודי הוא "צלם אלהים"^ח – כשמולידים הרבה ילדים מרבים את דמות ה' בעולם, מוסיפים עוד ועוד גילוי אלקות.

יש עוד מצוה לה קראו חז"ל "מצוה רבה"^{טז} – מצוה עליה מסרו את הנפש הבעל שם טוב ותלמידיו אחריו – פדיון שבויים. אם מישהו היה בא ופודה את אותו רב מהכלא, המצוה שלו היתה שקולה כנגד האמונה –

יד ראה סוד הוי' ליראיו שער א (וביאוריו בשיעורים בסוד הוי' ליראיו ח"ג) ובספר הנפש פ"ב.

טו בראשית א, כח.

טז תוספות פסחים פח, ב ד"ה "כופין לשבת"; גיטין לח, א ד"ה "כל המשחרר".

יז ראה יבמות סג, ב; שו"ע אבה"ע א, א.

יח בראשית א, כז; ט, ו.

יט ב"ב ח, א-ב.

כ מכות כד, א.

כא חבקוק ב, ד.

מקבלים את הממוצע של כל אות ב-**אשה** ושל כל מלה ב"**מודה אני לפניך**" – 102, **אמונה**. עוד גימטריא של אותו מספר היא **בנים** – **אשה** היא **בנים-בנים-בנים** (ואכן אמרו חז"ל "אין אשה אלא לבנים"^כ). כאשר יש לאשה **אמונה** יהיו לה הרבה **בנים**, **בנים-בנים-בנים** היינו 'חזקה' של **בנים**^{כט}.

חסד: עזרה למעוברת

את הסיפור הבא^ל סיפר יהודי שהיה כאן בכפר חב"ד, גם אני הכרתי אותו, ר' פולע כהן (אבא של ה'חוזר' של הרבי – ר' יואל כהן). הרבי הרש"ב לא היה בקו הבריאות והרבה פעמים הוא היה צריך לנסוע להבראה. הסיפור כאן הוא מאחת הנסיעות שלו, אליה הוא לקח את הבן שלו, הרבי הריי"צ:

סיפר הרה"ח רפאל נחמן הכהן [ר' פולע]:
סיפרה לי אמי, שפעם כאשר אדמו"ר הרש"ב ובנו הרבי הריי"צ היו בנאות דשא סמוך לליזאנא, הייתה שם גם היא, ובאותו הזמן הייתה מעוברת.

יום אחד הלכה אמי עם עוף ביד לשוחט, וביד השניה אחזה את בנה, כדי להגיע לשוחט שהיה גר על ההר.

פעם – כשאשתי היתה ילדה בכפר חב"ד היא עוד עשתה זאת – כשהיו רוצים לאכול עוף היו לוקחים אותו אל השוחט. לוקחים

כח כתובות נט, ב.

כט המלה **בנים** (= **אמונה**) = ו"פ **טוב** (היינו ששה צירופי **טוב**). והנה, כל הנוסח של "מודה אני": "**מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמותי בחמלה רבה אמונתך**" = 3111 = **אני** ("מודה אני") פעמים **נא**, חצי **אמונה-בנים**, ג"פ **טוב**. והוא סוד "מאין באת ולאן אתה הולך" (אבות פ"ג מ"א), וכן סוד אחורי "אני" בהכאה: **א** פעמים **אנ** פעמים **אני**. חוץ מ"**מודה אני לפניך**" (= **אשה** = ג"פ **אמונה-בנים**) השאר = 2805 = **מודה** ("מודה אני") פעמים **נא** (**טוב-טוב**). ראשי תבות כל הנוסח = 680 = 40 פעמים **טוב**, אמצעי וסופי התבות = 2431 = 143 פעמים **טוב**.

ל עפ"י שמועות וסיפורים ח"א עמ' 193.

כפיה, ולפעמים האדם מצד עצמו אינו מסוגל לקיים את כל המצוות. אז הוא צריך להתבונן שיש עליו רק מצוה אחת – מצות האמונה (שהיא ירושה לנו מאבותינו) – וכשהוא עושה כך "צדיק באמונתו יחיה". איך אדמו"ר הזקן מפרש? אין לו כח לקיים את המצוות, הוא כמו מת, וכאשר הוא מקיים בשמחה את מצות האמונה (כמו אותו רב בכלא) הוא מתחיה – קם לתחיה, כמו בתחית המתים – ומתוך כך יש לו כח לקיים את כל המצוות. חוזרים כאן לתחית המתים, שהיא הפשט של "רבה אמונתך", כמו שהסברנו.

ראשי התבות של "צדיק באמונתו יחיה" הן **צבי**^{כב} – כמו שארץ ישראל היא "ארץ הצבי"^{כג} – בגימטריא **אמונה**^{כד}. גם המלה **צדיק** היא בגימטריא פעמיים **אמונה**, שרמוזות גם ב"**באמונתו**" – **ב אמונות**^{כה}. כתוב "ויאמינו בהו' ובמשה עבדו"^{כו} – אני מאמין בה' ומאמין שהוא שולח לי (בכל דור) את משה רבינו שנותן את התורה, אומר לי מה ה' רוצה. כשמדברים על אמונה אומרים "ויאמינו בהו' ובמשה עבדו", אבל יש ביטוי דומה-הפוך על כפירה – שבני ישראל כפרו-מאסו בה' ובדוד עבדו, והגאולה לא תבוא עד שיתקיים "ובקשו את הו' אלהיהם ואת דוד מלכם"^{כז}.

נסיים רק בעוד גימטריא, שנראה כמה הסיפור מכון: כמה שוה "**מודה אני לפניך**"? [306]. קודם כל, רואים כאן כמה שייך לנשים – "**מודה אני לפניך**" בגימטריא **אשה**. במלה אשה יש שלש אותיות וב"**מודה אני לפניך**" שלש מלים, לכן כשמחלקים 306 לשלש

כב של"ה מסכת תענית, דרוש להספד מיתת הצדיקים.

כג דניאל יא, טז.

כד קול מבשר פרשת תולדות ובכ"ד.

כה ראה סוד ה' ליראיו כללי השערים פ"ח.

כו שמות יד, לא.

כז הושע ג, ה. מדרש שמואל יג.

שהרבי הרי"צ שחט עבור אביו ועבורו, אבל לא שחט עבור אחרים. כאן, כשהוא ראה את מצבה של האשה, הוא מיד הציע לשחוט עבורה וחסך לה את ההליכה הקשה.

וסיים ר' פולע: מכאן רואים את גודל אהבת ישראל שאצל רבותינו הקדושים.

יש הרבה סיפורים על רבותינו נשיאנו שעזרו ליהודים בדברים פשוטים^ל, גם כשהעזרה היתה לעשות דברים שאינם מתאימים לאדם חשוב. גם על הרבי והרבני יש סיפורים כאלה, שהיו הולכים יחד לעזור ליהודים. לדוגמה, מסופר שבתחלת הנשיאות היו נכנסים למונית ונוסעים לאזור רחוק בניו-יורק – שאף אחד לא ידע – לבקר בבית של איזה זוג לשבת אצלם בבית ולדבר אתם כדי לעשות שלום בית.

לאיזו ספירה מתאים הסיפור הזה? [חסד]. זהו ספור של אהבת ישראל ומתוכה עשית חסד עם הזולת.

חו"ב: עוד נתראה...

הסיפור הבא³⁷ קשור גם הוא למסירות הנפש של הרבי הרי"צ וחסידיו. אחרי שנגזר על הרבי היפך-החיים והוא ניצל בנס שלחו אותו לגלות, ובסופו של דבר הוא גורש מרוסיה. לפני שהוא עזב את רוסיה באו חסידים להפרד:

בעת שהרבי עזב את רוסיה, בשלהי חודש תשרי תרפ"ח, באו החסידים להיפרד ממנו טרם נסיעתו, וביניהם הייתה גם משפחתו של ר' חאניע מרוזוב [אשתו וילדיו, כי ר' חאניע עצמו היה באותה עת אסור בבית האסורים, או משולח לסיביר].

בנו הקטן, ר' שלום, נאחז ברבי ולא רצה

את העוף אל השוחט – צריך להיות שוחט חסיד וירא שמים – ומחזירים אותו הביתה שחוט. אז צריך למרוט את העופות ולמלוח וכו' – להכשיר את העוף עם כל הפרטים, כל ההלכות – ולבשל את העוף הטרי, שבטח גם יוצא הכי טעים. זו מצוה שמסורה בעיקר לנשים, לאמהות. היום לא כל כך מצוי – אולי מתאים שיהיה מבצע של "באתי לגני", שבת תקח עוף לשוחט ואחר כך למרוט את הנוצות ויחד עם אמא להכשיר את העוף ולבשל מרק עוף ועוף. זה מבצע של הבנות, האחים של הבנות צריכים ללמוד שחיטה. למישהי כאן יצא בכלל פעם להחזיק עוף חי? אולי בכפרות – זו ההתחלה של הענין, לפחות שהבנות ילמדו להחזיק את העוף. קצת הארכנו בשביל לצייר טוב את הסיפור כאן – הולכת האמא של ר' פולע כהן, סבתא של ר' יואל כהן – עם עוף ביד אחת והילד הקטן ביד השניה ובטן גדולה של הריון, עוברת את העיר כדי להגיע לשוחט שגר על ההר ממול.

באותה שעה ישב אדמו"ר הרי"צ במרפסת, ובראותו אשה במצב כזה [הוא לא הכיר אז את אמי]. הולכת בקושי, עם ילד ועם עוף בידה, עצרה ואמר לה: אם רצונך אשוחט אני את העוף עבורך. וכך מנע ממני את ההליכה לשוחט.

הרבי הרי"צ רואה את המחזה ומיד קופץ לעזור לה – הוא מציע לה לשחוט בעצמו את העוף. רואים כאן שהרבי הרי"צ ידע לשחוט, אבל בדרך כלל הוא לא היה שוחט – זה לא היה המקצוע שלו. בשביל לשחוט צריך סכין מיוחדת וכו' – למה היתה עם הרבי הרי"צ בחופשה ערכה של כלי שחיטה? כנראה שהוא היה שוחט עבור אביו, הרבי הרש"ב. פעם כשצדיק היה נוסע – ולא רק צדיק, גם סתם יהודי ירא-שמם – הוא היה לוקח איתו שוחט, כדי שיהיה מי שישחט לו בשר. כנראה

לא ראה גם רשימת סיפורי אהבת ישראל על הרביים שספר הרבי במאמרו הראשון – "באתי לגני" תש"א.

לב אלה תולדות פרץ עמ' 114.

להניחו ואמר הרבי: "מען וועט זיך נאך זעהן..."
[עוד נתראה].

צריך לצייר את הסיפור: הרבי הריי"צ
בדרך לצאת מרוסיה, ומגיעה להפרד ממנו
משפחתו של ר' חאניע (אלחנן) מרוזוב

– טוב להכיר את השמות
האלה, שמות של בעלי
מסירות נפש – כאשר ר'
חאניע עצמו נמצא במאסר
או בסיביר בשל פעולותיו
לחזוק היהדות, אליהן נשלח
על ידי הרבי. יש שם בן קטן,
ר' שלום, שאביו במאסר
וכעת הרבי עבורו כמו אבא
(דבר טוב – לא טוב שאביו
במאסר, אבל טוב שהוא
מתייחס כך לרבי), והוא אוזן
בו ולא רוצה לתת לו ללכת.
הרבי מרגיש את הצער שלו
ורוצה להרגיע אותו, ומבטיח
לו – אומר לו בבטחה – עוד
נתראה. בימים ההם ובמצב
שהיה, כשהרבי יוצא מחוץ

לרוסיה והם נשארים בתוך רוסיה, מאד לא
פשוט להבטיח שהם עוד יתראו, אבל כך אמר
לו הרבי.

עברו 22 שנה, ודברי הרבי התקיימו (ממש
בתקופה זו של השנה, לפני שבעים שנה):
ואכן, חרף כל ההתפוכות בימי האופל,
בחודש טבת תש"י – חודש לפני הסתלקות
הרבי הריי"צ – הגיע ר' שלום לחצרות קדשנו.
כשנכנס ל"יחידות", אמר לו הרבי: "נו, מען זעט
זיך" [נו, מתראים].

כל סיפור היא מוסר השכל – מוסר השכל
וכח בנפש. מה מוסר ההשכל של הסיפור?
[הראיה למרחוק של הרבי]. נכון, ולאזיה
ספירה שייכת ראיה למרחוק? מי רואה את

הנולד? [חכם]. "איזהו חכם? הרואה את
הנולד"¹⁷. יש כאן גם חכמה, ראית העתיד,
וגם בינה – הבינה, שנקראת גם 'לעתיד
לבוא' ועולם הבא¹⁷, היא העתיד המשמח
שרואים (שמחה היא פנימיות הבינה¹⁷, "אם
הבנים שמחה"¹⁷).

יש כאן עוד לימוד חשוב:
הרבי רואה ילד בוכה, והוא
מסתכל לתוך הנשמה שלו
– יודע מה הוא צריך לשמוע,
מה ירגיע אותו, ואומר לו מה
שהוא צריך, ש'עוד נתראה'.
את ההסתכלות הזו כל אחד
צריך ללמוד, להתייחס כך
לזולת. מה שהרבי אומר לו
הוא לא רק ראית העתיד,
אלא מה שהוא צריך לשמוע
כרגע ושיחזק אותו במשך
כל הזמן עד שהדבר יתגשם.
איזה צדיק דבר על המעלה
של להתראות עם הצדיק?
רבי נחמן מברסלב אמר¹⁷
שיש הרבה תועלת בכך

שאדם יראה את עצמו עם הצדיק, פשוט
ידמין את עצמו עם הצדיק – הוא אומר
שהדבר יכול להציל אותו במצבים קשים
ובנפילות. הרבי אמר לר' שלום ש'עוד נתראה'
והאמירה הזו ודאי לוותה אותו ושמרה עליו
כל השנים ברוסיה – עד שהוא זכה לצאת
משם ולהתראות עם הרבי.

נעשה עוד גימטריא – כמה שוה 'להתראות

הרבי רואה ילד בוכה, והוא מסתכל לתוך הנשמה שלו – יודע מה הוא צריך לשמוע, מה ירגיע אותו, ואומר לו מה שהוא צריך. את ההסתכלות הזו כל אחד צריך ללמוד, להתייחס כך לזולת

לג תמיד לב, א.

לד ע"ח שט"ו פ"ה.

לה ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"ג (וביאורו בשיעורים בסוד
ה' ח"ג).

לו תהלים קיג, ט.

לז ראה לקומ"ת עב.

סיפר לו דבר ממה שאמר כ"ק אביו. וכ"ק הריי"צ נטל גם-כן בזה הסדר, ובירר ממש כמו כ"ק אביו.

אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב לא הרהיב עוז בנפשו לשאול מאין הוא יודע, אבל אצל כ"ק מוהריי"צ, שהיה לו עמו קירוב הדעת, שאל לו מאין הוא יודע מה אמת ומה שהוא אינו אמת.

ענה לו כ"ק: כל יהודי יש בו קדושה, וכאשר הוא אווז דבר שבקדושה – אז יש כח המושך. קדושה נמשך לקדושה.

טוב מאד שיהיה לאדם חפץ מצדיק, הדבר מעורר לעבודת ה'. יש אנשים שיש להם סירטוק או חולצה של הרבי, וגם כשהרבי חלק מטבעות או שטרות יש בכך אותו ענין. הרבי הריי"צ הסביר שליהודי יש 'מגנט' של קדושה, שנמשך לקדושה ומושך אליו קדושה. הוא נמשך לחפץ שיש בו קדושה אמתית, חפץ שהיה שייך לצדיק, והקדושה אצלו בנפש מתעוררת ומתחזקת מכח הקדושה באותו חפץ. ל'מגנט' הזה יש גם שייכות לעבודת הברורים – בו טמון הכח של יהודי לזהות ולמשוך את הניצוצות שצריך לברר ולהעלות מתוך המציאות.

איזה כח בנפש הוא ה'מגנט' הזה? אמנם **מגנט** בגימטריא **אמונה** (לשון אמנות וכן לשון כלי, מנא בארמית, מתאים לסיפור על זיהוי כלי קדש), אבל כאן הכוונה לאמונה כפי שהיא נמשכת במודע של הנפש. בסיפור הראשון הארכנו לדבר על כח האמונה, הכח הכי גבוה בנפש, והסברנו שכאשר יהודי מאמין הולך ברחוב – בכך גופא הוא פועל על המציאות. איפה האמונה מתבטאת בכחות המודע שבנפש? הכתר הוא העל-מודע, אבל במודע הכתר מתבטא בדעת (ועל כן הם 'מתחלפים' – 'כאשר אתה מונה את הכתר אי אתה מונה את הדעת וכאשר אתה

עם הרבי¹³⁶⁹? משהי מכירה את המספר הזה? 1369 הוא מספר מושלם, רבוע – 37, **יחידה** (גילוי היחידה שבנפש, כמו בזמן 'יחידות' עם הרבי) ברבוע. והוא עולה **"ורוח אלהים מרחפת על פני המים"**¹³⁷⁰ ("זה רוחו של מלך המשיח"¹³⁷¹).

דעת: קדושה נמשכת לקדושה

את הסיפור הבא¹³⁷² כבר ספרנו והסברנו פעם¹³⁷³ באריכות. קעת נאמר בקיצור:

כשקנה החסיד ר' שמואל גוראריה המכתבים וכלים שונים מהגניזה דחרסון, שהיו שייכים להבעש"ט ותלמידיו, והביאם לרוסטוב במתנה לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – כ"ק אדמו"ר לקח כל אחד ואחד, ואמר: זה אמת וזה אינו אמת. כן בירר כל אחד ואחד בייחוד. וכ"ק אדמו"ר הרש"ב אמר לו שיראה את כל החבילה לבנו, כ"ק הריי"צ.

אח"כ נכנס לבנו כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ולא

לח בביטוי 'להתראות עם הרבי' יש 13 אותיות, מספר השראה. נצייר את הביטוי בצורת השראה:

ל
ה ת ר
א ו ת ע
ה ר ב
י

הנקודה האמצעית, **ת** = 400 = 20 ברבוע. ארבע הפנות = 81 = 9 ברבוע. ארבע הפנות עם הנקודה האמצעית = 481 = 13 פעמים 37 (מספר השראה של 16, 16 ברבוע ועוד 15 ברבוע), השאר = 888 = 24 פעמים 37 (**"אני הוי' לא שנית"** = **"קץ שם לחשך"**). המקיף הקרוב = 676 = 26, שם **הוי'** ב"ה. ברבוע. דילוג אותיות (הציר האמצעי ושני קצוות השורה האמצעית) = 1081 = 46 במשולש, 23 פעמים 47 = **תפארת** (מדתו של יעקב אבינו שהוא הבחיר שבאבות, וידוע **שנשיא** היינו **ניצוצו של יעקב אבינו** – הנשיא הוא הרבי). הדילוג השני = 288, הרבוע הכפול של **זה** (**"זה אל זה"**), **סוד רפה** – "ורוח אלהים מרחפת על פני המים" (כבפנים).

לט בראשית א, ב.

מ בראשית רבה ח, א.

מ רשימת דברים ח"א עמ' קצ (במהדורה החדשה: מדור הרבי הריי"צ אות יג).

מב ראה כינוס ילדים י"א שבט ושיעורי י' תמוז ס"ז (בפרצוף שם מוקם השיעור בתפארת, שהדעת היא נשמתה הפנימית).

סיבה אשר תצדיק איסור זה.

תפקידו של שוחט ובדק בעירה יהודית מאד חשוב לחיים היהודיים, כמו תפקידו של הרב. לפעמים כתוב שעל השוחט להיות ירא שמים אפילו יותר מהרב – את השוחט 'אוכלים', מה שהוא שוחט נכנס אליו לגוף, אז הוא עוד יותר משפיע אפילו ממה שהרב אומר. לפעמים יש מצב שעל השוחט יש שמועות לא טובות, מרננים עליו שעשה משהו, ואז תפקיד הרבנים לבחון האם הוא יכול להמשיך לשחוט או שצריך להעבירו מתפקידו, לפטר אותו. בסיפור כאן כנראה כולם היו חסידים – כתבו לרבי על המחלוקת כנגד השוחט וגם השוחט כתב מכתב כדי להצדיק את עצמו, והרבי אמר לו להפסיק לשחוט. כנראה הוא לא היה כל כך חסיד, והוא כעס על הרבי, שלא הבין-התחשב בו ובתשובתו.

הסיפור התרחש כשהרבי הריי"צ עוד היה ברוסיה, ולכן כעבור זמן – כאשר הרבי הריי"צ הגיע למוסקבה – הוא יכול היה להכנס אליו ולשטוח את טענותיו:

כאשר היה הרבי במוסקווה, נכנס אליו הנ"ל ליחידות בבית השו"ב ר' חיים זלמן גורדון. בצאתו מן היחידות סיפר לי: שתבע מהרבי מדוע אסר עליו הרבי את השחיטה? מה פסול מצא בו?

אמר לי הרבי: כתיב "האדם יראה לעינים וזה יראה ללב" מיר זיינען שייכות צום אנדער האלבן פסוק [אנו שייכים לחלק השני של הפסוק]. כשאמר לי הרבי זאת לא הוספתי לשאול עוד.

אם השוחט היה חסיד הוא היה צריך להבין – וצריך ללמד עליו זכות שכך אכן היה – שכדאי היה כל הסיפור כדי 'להוציא' מהרבי את הווארט הזה, על השייכות של הרבי לחלק השני של הפסוק.

מונה את הדעת אי אתה מונה את הכתר^{מג}, כדי לשמור על קדושת המספר עשר, "עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע עשר ולא אחת עשרה"^{מח}. ה'מגנט' שמושך קדושה במודע, בהכרה מלאה, הוא ספירת הדעת, שאדמו"ר הזקן מסביר^{מח} שהיא התקשרות והתחברות. ליהודי יש דעת, בעוד שלאינו-יהודי אין דעת, לכן יש ליהודי כח להמשיך לקדושה ולהעלות את הניצוצות הקדושים.

הדעת היא גם הכח להבחין ולהבדיל – הכח באמצעותו הבדילו הרבי הרש"ב והרבי הריי"צ בין החפצים האמתיים לחפצים המזויפים. וכך אמרו חז"ל – "אם אין דעת הבדלה מניין?"^{מח}. הסיפור גם מלמד על הקשר העצמי בין הרבי הרש"ב לבין בנו יחידו, הרבי הריי"ץ, בסוד "מה שמו ומה שם בנו כי תדע"^{מח} – "כי תדע" דווקא, כח הדעת מקשר בין האב לבנו (לא כל אב זוכה להיות קשור לבנו בקשר עצמי מודע, להיות בדעה אחת עם בנו).

גבורה: "והוי' יראה ללבב"

גם את הסיפור הבא^{מח} סיפר ר' פולע כהן, וגם הוא שייך לשחיטה:

סיפר לי תמים אחד שהיה שו"ב באחת המושבות שבסביבות מוסקווה, ואחר כך קמה מחלוקת נגדו.

כתבו לרבי, וגם הוא כתב אל הרבי, והרבי ציווה עליו לעזוב את השחיטה. כעס מאד השוחט על הרבי, משום שבגלוי לא הייתה

מג ראה ע"ח שכ"ג (מוחין דצלם) פ"ה (מ"ק); שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' קטו; ח"ג עמ' קנט.

מד ספר יצירה פ"א מ"ד.

מה תניא פ"ג.

מו ע"פ ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב.

מז משליל, ד.

מח שמועות וסיפורים ח"א עמ' 204-ב.

"והו' יראה ללבב" – סוד בית דוד

איפה כתוב "האדם יראה לעינים והו' יראה ללבב"^{טז}? [בספר שמואל]. כאשר שמואל נשלח למשוח את דוד המלך הוא חושב בהתחלה למשוח את אחיו הגדול, אליאב, וה' אומר לו שהוא לא מתאים למלוכה – אתה, האדם, רואה לעינים ושופט לפי מראה עיניך, אבל אני, ה', רואה ללבב ויודע שאינו מתאים. פלא, שמואל הוא הנביא הכי גדול אחרי משה, כתוב שהוא שקול כנגד משה ואהרן, וה' אומר לו שהוא רואה רק לעינים ואילו ה' רואה ללבב – וכאן הרבי הרי"צ אומר שלו יש שייכות לחצי השני של הפסוק, "והו' יראה ללבב"^א.

על מי כתוב עוד שאינו שופט למראה עינים? [על משיח]. נכון. במשיח – שבא מצאצאיו של דוד המלך, אותו מושח כאן שמואל – כתוב "והריחו ביראת הו', לא למראה עיניו ישפוט וגו'^ב". אם "האדם יראה לעינים" סימן ש"הו' יראה ללבב" הוא "לא אדם" – איפה כתוב שה' הוא "לא אדם"? גם אצל שמואל הנביא. כאשר שאול המלך – הראשון שמשח שמואל – טעה ולא הרג את אגג מלך עמלק שמואל אמר להביאו אליו ושיספ אותו. מה פירוש לשסף?

מט שמואל-א טז, ז. "האדם יראה לעינים" = 476 = 7 פעמים; 68; "והו' יראה ללבב" = 312 = 13 פעמים 24. זוג של 7 ו-13 היינו נוקבא ודבורא, כנודע (ועוד, ב"האדם יראה לעינים" יש 14 אותיות, ב"פ 7, ואילו ב"והו' יראה ללבב" יש 13 אותיות, ודוק). שמו של הרבי הרי"צ, יוסף יצחק = 364 = 4 פעמים 7 פעמים 13, נמצא שיש בו התכללות של שתי הבחינות, 7 ו-13, אך בהיות שכל שם שלו בפרט הוא כפולת 13 (ולא 7) – יוסף = 13 פעמים 12 (חצי 312, "והו' יראה ללבב") ויצחק = 13 פעמים 16 – יש לו יותר נטיה לסוד ה-13, בחינת הדבורא, "והו' יראה ללבב". והנה, יוסף יצחק ועוד "והו' יראה ללבב" = 676 = 26, הו' ב"ה, ברבוע!

נ ברכות לא, ב; רש"י על במדבר טז, ז.

נא חז"ל אומרים (ספרי דברים יז ובכ"ד) שדברי ה' לשמואל היו מעין עונש על כך שאמר "אנכי הראה" (שמואל-א ט, יט), ועל פי המבואר בקומי אורי מאמר "מבית שאול לבית דוד" פ"ב שהרבי הרי"צ הוא 'גלגול' (צד משה) של שמואל הנביא הרי יש בכך 'תיקון' והשלמה של שמואל עצמו.

נב ישעיה יא, ג.

[להרוג]. כן, אבל איך? שיסוף הוא חיתוך שתי וערב. עוד לפני כן שמואל אומר לשאול שה' יעביר את המלוכה ממנו לרעו הטוב ממנו ואומר לו שהדבר מנוי וגמור – "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^{יג}. הפשט ש"נצח ישראל" הוא ה' – הנצח של עם ישראל, הנצחיות שלנו וגם הנצחון שלנו – אבל מוסבר^{יד} ש"נצח ישראל" מתייחס למלכות בית דוד. אם כן, דווקא לבית דוד – עד לדוד מלכא משיחא – יש שייכות לחצי השני של הפסוק.

כך, בפסוק "האדם יראה לעינים והו' יראה ללבב" ה' מורה לשמואל לעבור מהזדהות עם שאול להזדהות עם דוד. כל זמן ששמואל מזוהה עם שאול הוא מתפעל מ'חיצוניות', ממה ששאול הוא "משכמו ומעלה גבה מכל העם"^{טו}. וכן כתוב כאן לגבי אליאב, "ויאמר הו' אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו [היינו בעצם מה שה' מאס בשאול] כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים והו' יראה ללבב" (דוד הוא "איש כלבבו"^{טז} של השי"ת)^א.

והנה, הרבי בכל דור, נשיא הדור, הוא המשיח שבדור – כפי שראינו אצל הרבי – והוא גם יודע זאת (פעם שלח הרבי הרי"צ את חתנו הרבי החוצה לשמוע מה מדברים ה'עולם'. הרבי חזר ואמר שה'עולם' אומרים שהרבי הוא המשיח, וחיך הרבי הרי"צ, כנראה זה מה שהוא רצה לשמוע...). מצד זה אומר הרבי הרי"צ שיש לו שייכות לחצי השני של הפסוק, "והו' יראה ללבב".

נג שמואל-א טו, כט.

נד רד"ק ע"ה פ. ראה גם תו"א עב, ג; סה"מ תער"ב פרק קצג; ד"ה "באתי לגני" תשמ"א (פ"ו); מלכות ישראל ח"א מאמר "נצח ישראל בארצו הקדושה" ועוד.

נה שמואל-א ט, ב.

נו שם יד, י.

נז וראה עוד בספר מלך ביפיו מאמר "בקש הו' לו איש כלבבו" (ובפרט שם עמ' צט ואילך).

לאיפה שייכת שחיטה? חז"ל אומרים^ט שמי שנולד במזל מאדים עלול להיות שופך דמים – הוא שייך לצד הדין והגבורה – ועליו לנתב את תכונותיו למצוה כמו שחיטה. השוחט שייך למדת הדין דקדושה, ולכן חשובה במיוחד יראת השמים שלו – השומרת ומתקנת את הגבורה שבאופיו.

תפארת: הרופא הגדול ביותר רפואה ברחמים

הסיפור הבא^ט הוא שוב סיפור מהשנים האחרונות של הרבי הריי"צ, לקראת ההסתלקות שעוד מעט יהיה שבעים שנה ממנה:

סיפור ר' אברהם מאיור:

כידוע בשנותיו האחרונות של הרבי הריי"צ בעלמא דין, בעת שהיה בארצות הברית, היה המזכיר ר' משה ליב ראדשטיין עומד בעת היחידות, ומעביר לנכנסים את דברי הרבי, כיון שלא כולם יכלו להבינו מפני קושי ההברה.

בדרך כלל יחידות היא, כשמה, הרבי לבד עם החסיד. חסידים מסבירים^ט ש"יחידות" היא מלשון יחידה – היחידה שבנפש של החסיד מתחברת עם היחידה שבנפש של הרבי. אמנם, בשנים האחרונות הרבי הריי"צ היה חולה ומשותק, ובקושי יכול היה לדבר – לכן עמד ביחידות גם מזכיר, שהיה רגיל והבין יותר את דברי הרבי, כדי לעזור למי שנכנס ולא מצליח להבין את מענה הרבי. כנראה שמאותו מזכיר יודעים את התוכן של היחידות שמתוארת כאן: פעם אחת נכנס משהו לרבי, והתאונן שהרופאים אמרו לו שבגופו מקננת אחת המחלות הגרועות, ולכן בא לרבי. אמר לו

מה מוסר ההשכל עבורנו? בשביל שיתגלה המשיח צריכים שבכל אחד מאתנו יתגלה ניצוץ משיח, עד שמגיעים ל"מסה קריטית" שתגלה את המשיח עצמו. אם כן, צריך לגלות אצל כל אחד את השייכות ל"הוי' יראה ללבב" והשפיטה לא למראה עינים. כאן השייכות של הרבי לחצי השני של הפסוק היא בשביל לדון את השוחט לכף חובה (לטובתו, כמובן) – על אף שבגלוי אין רואים סבה שיפסיק לשחוט, הרבי רואה ללבב ויודע שהוא לא מתאים לשחיטה. ככלל, מי שרואה ללבב דן את האדם לכף זכות, וכמו שאמרו חז"ל "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו"^ט, אל תדון לפי מראה עינים אלא תנסה להכנס למקום הפנימי שלו, לראות ללבב, ולדון אותו לכף זכות לפי הלב שלו. אך לפעמים, אם לבו פגום וצריך תיקון, יש לדון אותו לכף חובה (שגם זו זכות עבורו), לטובתו ולטובת הצבור התלוי בו. באמת, החובה שרואה רבי כאשר מביט ללבב היא חיבה, הרי את כל היהודים הוא מחבב ואוהב כבבת עינו וחפץ להצדיקם (הרבי הוא המשיח שבדור שנקרא "גואל צדק", הוא גואל את ה"צדק" במה שמקיים בתכלית את הפסוק "בצדק תשפט עמיתך"^ט) – "הוי' דן את כל האדם לכף זכות"^ט.

שחיטה, דין ויראה

לאילו ספירה שייך הסיפור הזה? [גבורה]. נכון. בכלל דין שייך לספירת הגבורה, מדת הדין, ובפרט שהרבי כאן 'דן' את השוחט לחוב והורה לו לחדול מלשחוט. גם ה"לא למראה עיניו ישפוט" אצל המשיח שייך למדת הגבורה-היראה, שהרי הניגוד ל"מראה עיניו" הוא "והריחו ביראת הוי'" דווקא. בכלל,

נח מסכת כלה פ"ט.

נט ויקרא יט, טו.

ס אבות פ"א מ"ו.

סא שבת קנו, א.

סב אלה תולדות פרץ עמ' 676.

סג ראה שיחת י"ב תמוז תשי"א; שמח"ת תשכ"ב.

ביותר, ובעצם התכוון לעצמו. רבי נחמן אומר^{טז} שכדי לתקן את הנפש צריך ללכת לרופא הגדול ביותר, והוא התכוון לעצמו.

יש סיפור שהרבי הריי"צ בעצמו לקח איתו בנסיעות – לפחות בנסיעה אחת – ליקוטי מוהר"ן. כמו שספרנו קודם, שצריך הבחנה מה באמת חפץ של צדיק ומה מזויף, גם בסיפורים צריכים הבחנה ודיוק. את הסיפור הזה שמעתי מידיד-נפשי (שגם חתן נכדה אמש), שיהיה בריא וחזק^{טז}: פעם הרבי הריי"צ בקר בפולין, כנראה בוורשה, והגיעו אליו הרבה יהודים – לא חסידי חב"ד – עם פתקאות. כשמגיעים לרבי בדרך כלל מבקשים ענינים גשמיים – בני חיי ומזוני שאנשים נזקקים להם. כך היה אצל 99.99% מהחסידים שם – חסידי פולין. פתאום יהודי אחד שנכנס הגיש פתקא שכולה בקשות רוחניות – שיהיה לו ישוב הדעת ללמוד, שיזכה להתפלל בכוונה וכו'. זה היה מאד נדיר, אז הרבי הריי"צ התפלא ושאל אותו מיהו, איזה חסיד הוא, והוא אמר שהוא חסיד ברסלב. הרבי הריי"צ פתח את התיק והראה לו שיש איתו בנסיעה לקוטי מוהר"ן והוא לומד בספר זה. בכלל, הסברנו כמה פעמים שיש קשרים בין הרבי הריי"צ ורבי נחמן.

מלכות: גם אתה מאמין

הסיפור הבא^{טז} הוא מראשית נשיאות הרבי הריי"צ, קצת יותר משנה אחרי שאביו הסתלק (השנה מציינים מאה שנה להסתלקותו). כפי שציינו, אלה היו הימים של מלחמת הקומוניזם – שהתבסס על כפירה מוחלטת – כנגד היהדות. השב"כ שם נקרא ג.פ.או והיה גוף, שנקרא יבסקציה, של יהודים שהצטרפו

הרבי שיבקר אצל רופא גדול ומומחה, אבל האברך אמר: "איך בין יעצט ביי דעם גרעסטן דאקטאר?" [אני כעת נמצא אצל הרופא הגדול ביותר].

פני הרבי השתנו, ובמאמץ (כידוע) סובב את פניו לצד שמאלו, אל החלון, והסתכל אל השמים ובירכו.

מיד הרגיש החסיד שהחולי סר ממנו, ואכן בבדיקות שערך לא מצאו הרופאים שום רושם למחלה. וכמו שאומרים "אראפגענומען מיטן האנטע... [הרבי 'הסיר בידו' את המחלה].

לאיזו ספירה שייך הסיפור הזה? [תפארת]. יפה, רפואה שייכת לספירת התפארת^{טז}. מה הרבי הריי"צ עשה כאשר הוא הסתכל לשמים? הרבי הריי"צ רחם על אותו חסיד, וכאשר הוא הסתכל לשמים הוא עורר עליו רחמי שמים. רחמים הם פנימיות התפארת^{טז}. כמובן, גם זהו מוסר השכל עבור כל אחד ואחת – צריכים לרחם על החבר ולעורר עליו רחמי שמים, וכך ממשיכים לו רפואה.

רבי נחמן והרבי הריי"צ

החסיד הפקח כאן אומר שהרבי הוא הרופא הגדול ביותר – 'מה הרבי שולח אותי לחפש רופא מומחה? הרבי הוא הרופא הגדול ביותר!'. איזה עוד צדיק, שכבר הזכרנו קודם, אמר שצריכים ללכת לרופא הגדול ביותר? [הרמב"ם?] הרמב"ם אמר^{טז} שהחכמים הם רופאי הנפשות, אבל היה צדיק – שכבר הזכרנו קודם – שאמר שצריך ללכת לרופא הגדול ביותר, והוא התכוון לצדיק הגדול

טז מוסבר ברבי מקומות. בכתבי האריז"ל (שעה"כ, ענין כונת העמידה) מוסבר שברכת "רפאנו" בתפארת (וניקוד שם הוי' שבו הוא חולם, לשון החלמה), ורפא אותיות פאר. ראה שיעור מוצאי י"ח טבת ה'תש"פ – נדפס בגיליון "ואביטה" וארא.

סה בכ"מ בספה"ק. ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"ט (ומבואר בשיעורים בסוד ה' ח"ג).

סו הלכות דעות פ"ב ה"א.

טז לקומ"א ל, ב.

סח הרב בן ציון שיי' גרוסמן.

סט רשימות דברים ח"ב עמ' קט (במהדורה החדשה: מדור הרבי הריי"צ אות כא).

הרבי הרי"צ אומר לו שגם הוא, המתיימר לייצג את מלכות הרשעה, מאמין – כל מלכות היא אמונה, השאלה היא במה מאמינים. החוקר מאמין למה שאנשים אומרים. איך אומרים היום להאמין למה שאנשים אומרים? להאמין לתקשורת. בן אדם פותח עיתון או רדיו, או אמצעי תקשורת אחר, ושומע שם הרבה דברים. אין לו חוש הבחנה – כמו שספרנו קודם על הרבי הרש"ב והרבי הרי"צ – להבחין בין חדשות אמיתיות לבין שקרים, והוא מאמין לכל מה שהוא שומע שם. זהו פגם המלכות.

איך אומרים היום להאמין? השאלה במי נותנים אמון. מישהי זוכרת סיפור על צדיק שגם אמר למישהו שצריך להאמין בו? אל הלל הזקן בא אדם על מנת להתגייר ואמר לו שבתורה שבכתב הוא מאמין, אבל בתורה שבעל פה הוא לא מאמין – לכן הוא מבקש שהלל יגייר אותו וילמד אותו רק תורה שבכתב.

הלל לימד אותו אלף-בית, ולמחרת אמר לו בית-אלף. הגר טען – אבל אתמול לימדת אותי הפוך! הלל אמר לו – ומי אמר לך שמה שלמדתי אותך אתמול הוא הנכון? לא כתוב בתורה מה הסדר של האלף-בית, ואין שום הכרח הגיוני שיהיה דווקא כך ולא הפוך – אז על מי אתה סומך, עלי? תסמוך עלי גם בכל עניני התורה שבעל פה!^{עב} תורה שבעל פה היא המלכות – "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה"^{עב}. כל אחד מאמין, והתיקון של המלכות הוא לדעת למי להאמין.

לקומוניסטים ונלחמו בכל התוקף כנגד היהדות. ה'יבסקצים' היו יכולים להיות נכדים או נינים של חסידים גדולים שהתקלקלו והצטרפו לקומוניזם. בסיפור כאן החוקר הוא כנראה אחד כזה, שלמד תורה והתקלקל, והוא מתפאר שאף שהוא יודע הכל על יהדות וחסידות הוא כופר גמור:

אחרי חג הפסח תרפ"א, כאשר התחילו הצרות ממלשינות ה"יבסקציה", גזרו על כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לבוא לחוקר של ג.פ.או.

החוקר התחיל בוויכוחים, כאילו הוא יודע דבר בעניני אמונה ויהדות, והתהלל שאין לו שום אמונה ח"ו.

ויאמר לו כ"ק אדמו"ר, שאינו אומר אמת [אתה שקרן!], שגם הוא מאמין. ויאמר לו כ"ק: מאין אתה נולדת? [שלשה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואמו". מה יענה מי שמוציא את האמונה בקב"ה?] ויאמר החוקר: מאבא ואמא.

ויאמר לו כ"ק: האם ראית בעיניך שנולדת מאב ואם? [הרי היית שם – אתה זוכר בעצמך שנולדת מאב ואם?] אפשר שנולדת מאבן? ויאמר לו עוד כ"ק: אתה יודע, מכיון שאנשים אמרו לך, ואתה מאמין לדבריהם. הרי שגם אתה מאמין.

האמונה היא גם הכח הראשון בנפש וגם הכח האחרון – "אני ראשון ואני אחרון"^{עא} – היא מתבטאת גם באמונה וגם במלכות. יש מלכות דקדושה ולעומתה יש מלכות הרשעה, איתה יש לנו מלחמה. מהי מלכות הרשעה? הכפירה.

האמונה היא גם הכח הראשון בנפש וגם הכח האחרון – "אני ראשון ואני אחרון" – היא מתבטאת גם באמונה וגם במלכות

עב שבת לא, א.
עג הקדמת תקו"ז ("פתח אליהו").

ע קידושין ל, ב.
עא ישעיה מד, ו.

יסוד: וקווי ה' יחליפו כח

הרב מנחם מענדל דובראווסקי שימש זמן מה כראש ישיבה בליובאוויטש.

פעם אחת בעת שלמד את שיעורו עם התלמידים, נכנס הרבי הרי"צ וגמדא בידו והתיישב מאחוריו לשמוע את שיעורו. השיעור היה במסכת קידושין, בעניין קנין חליפין.

בסיום השיעור נאנח הרב דובראווסקי. שאל אותו הרבי מדוע נאנח, והשיב שהעבודה קשה.

אמר לו הרבי: אולי יש לפרש גם את הפסוק "וקווי ה' יחליפו כח" על דרך עניין החליפין, כי ה' הוא בוודאי רב כח.⁷⁹

מתי אדם קונה משהו? כשהולכים לחנות וקונים משהו בכסף, הקנין הוא כאשר מושכים את החפץ. יש כל מיני סוגים של קנין, ואחד מהם הוא קנין חליפין – "המחליף פרה בחמור"⁸⁰ – בו הקנין הוא כשמוסרים דבר אחד וזוכים בדבר השני. כאן אומר הרבי הרי"צ לראש הישיבה שנאנח על קושי עבודתו – קשה להכין שיעור וקשה להסביר את הדברים היטב לתלמידים – שאפשר לעשות 'קנין חליפין' עם הקב"ה, לפי הפסוק "וקווי ה' יחליפו כח"⁸¹. זו תשובה שמתאימה דווקא לתלמיד חכם, שיבין את הדברים, וכאן אומר זאת הרבי הרי"צ לראש הישיבה אחרי שהעביר שיעור במסכת קידושין – בהשגחה פרטית, זו המסכת שלומדים כעת בישיבות חב"ד – על קנין חליפין.

לפעמים אומרים שה' הוא 'כל יכול', אבל כאן הביטוי הוא "רב כח", כלשון הפסוק "גדול אדונינו ורב כח"⁸². זהו פסוק חשוב, שגם

עד אלה תולדות פרץ עמ' 679.

עה ב"מ פ"ח מ"ד.

עו ישעיה מ, לא.

עז תהלים קמז, ה.

לומדים ממנו בקבלה⁸³ את "שיעור קומה של יוצר בראשית", שהוא כמנין "ורב כח", רלו פרסאות וכו' – לא הנושא שלנו כרגע, רק להדגיש את חשיבות הכינוי של ה' 'רב כח'. הרבי אומר שה' הוא רב כח, ואפשר לעשות איתו קנין חליפין ולקבל ממנו כח. מה אנחנו נותנים לה' ומקבלים תמורתו כח? הפסוק אומר "וקווי ה' יחליפו כח" – מה אדם יכול לתת לה' את התקוה שלו, לקוות לה'. הפסוק הכי חזק של תקוה לה' הוא הפסוק שמסיים את פרק כז בתהלים, הפרק שאומרים באלול ועד הושענא רבה – "קוה אל הוי", חזק ויאמץ לבך, וקוה אל הוי"⁸⁴. ה' לוקח את התקוה של היהודי ונותן לו תמורתה כח⁸⁵.

לאיזו ספירה שייך הסיפור הזה? יש כמה אפשרויות. אפשר לומר שהוא שייך לספירת הנצח (והרמז: "וקווי הוי" עולה נצח), בה נמצא הבטחון הפעיל וצריך לזכור "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"⁸⁶ – זו התודעה של הנצח, שאת הכח מקבלים מה'. אבל החידוש כאן בסיפור הוא החליפין עם ה' – מי עושה את החליפין? הצדיק, ספירת היסוד (והרמז: הערך הממוצע של ד התבות "וקווי הוי" יחליפו כח" הוא יסוד!). הביטוי "וקווי הוי" מופיע פעמיים בתנ"ך, כאן בישיבה ובתהלים – "וקווי הוי" המה יירשו ארץ"⁸⁷. יש באותו פרק

עח מדרש "שעור קומה". הובא בע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"ב.

עט תהלים כז, יד.

פ שתי המלים, כח ותקוה הן כפולות 7 (רמז שקנין חליפין שייך למספר 7, שבו חביבות מיוחדת) – כח = 28 = 4 פעמים 7, המשולש של 7 ותקוה = 511 = 7 פעמים 73, חכמה (נמצא שבעל תקוה הוא חכם שלם. בעל תקוה = אמונה תקוה = 613, שלמות מצות תורתו הקדושה). גם הר"ת שלהן, כת = 420 = 7 פעמים 60 (420 = יעקב רחל – כל אחד כפולת 7). אמצעי וסופי התבות = 119 = 7 פעמים 17, טוב. כח תקוה = 539 = 7 ברבוע פעמים 11.

פא דברים ח, יח.

פב תהלים לז, ט.

לגבורה, והוא סוד השם של הרבי הריי"ץ, יוסף יצחק – יוסף הוא ה"צדיק יסוד עולם" ויצחק הוא הגבורה, "פחד יצחק"^א. בסיפור הגבורה הרבי העביר את השוחט, כנראה שפסל את הסכין שלו (יראת השמים של שוחט מתבטאת בעיקר בכשרות הסכין, שיהיה מלוטש היטב. נהוג שהרב בא לבדוק את סכין השוחט^ב). סכין השוחט (שהוא סמל מובהק בקבלה לספירת היסוד) נקרא 'חלף', לשון חליפין (העלאת חיות לה' והמשכת שפע מה'). גם בסיפור החסד הרבי שחט לאשה, השתמש בחלף. נמצא שהיסוד, הצדיק, ממשיך גם מהדעת, גם מהחסד וגם מהגבורה (כאשר שרש החסד והגבורה בתרין עטרין דדעת).

הוד: מהר יותר

אחרי המאסר של הרבי הריי"ץ, עם גזר דין מות שנמתק, הוא נשלח לגלות. גלות איננה כמו כלא, אלא כמו עיר מקלט – הוא חפשי, אך אסור לו לצאת מהעיר אליה הוא מוגלה. על כך מסופר:

כאשר בא כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בשנת תרפ"ז לעיר גלותו קאסטרנא, אמר בעל הבית שאצלו התאכסן הרבי: פה היה בגלות רבי חמש שנים.

ויאמר כ"ק לבעה"ב: "מיר וועלן דאס מאכן שנעלער" [אנו נעשה זאת מהר יותר] [או "פריער" [מוקדם יותר]]^א.

בעל הבית ספר על רבי ששהה באותה אכסניא חמש שנים, ובכך רמז לרבי על שנות הגלות הצפויות לו, אך הרבי אמר לו ש'אנחנו נעשה זאת מהר יותר'. כמה זמן שהה הרבי בגלות? מ-ג' תמוז עד י"ב-י"ג תמוז, כעשרה

א בראשית לא, מב.

ב ראה שו"ע י"ד יח, יז.

ג רשימות בדברים ח"א עמ' קצד (במהדורה החדשה: מדור אדמו"ר הריי"צ אות לג).

בתהלים גם "וענוים יירשו ארץ"^א ו"מברכיו יירשו ארץ"^ב ו"צדיקים יירשו ארץ"^ב – אבל הכל מתחיל מ"וקוי הוי' המה יירשו ארץ". הכל סוגים של צדיקים שיורשים את הארץ ("וקוי הוי'" מצד הנצח שביסוד, "וענוים" מצד המלכות שביסוד, עטרת היסוד, "מברכיו", לשון כריעת ברך והכנעה, מצד ההוד שביסוד, "צדיקים" עצם ספירת היסוד, ו"צדיק יסוד עולם"^ב) – הצדיק-היסוד יורש את הארץ-המלכות (כמו הפסוק האחרון בפרק, וכמו פסוק אחר בישיבה) – "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ"^ב). לכן נשים את "וקוי הוי' יחליפו כח" בספירת היסוד-הצדיק^ב.

היסוד בלב הוא כנגד ספירת הדעת במוחין (ענין שתי הספירות הללו הוא התקשרות). היסוד עולה לדעת (דרך הקו האמצעי, לשון תקוה) להמשיך משם הארת דעת ה' לתת למלכות. היינו גם ענין קנין חליפין – כל קנין הוא בדעת (בשביל קנין צריך "דעת מקנה" ו"דעת קונה", ועוד אמרו חז"ל "דעת קנית מה חסרת דעת חסרת מה קנית"^א) – תקות הצדיק עולה לדעת וממשיכה משם כח אלוקי, עושה קנין חליפין עם ה'. קודם אמרנו שעצם מהות ספירת הדעת הוא בחינת חליפין – הדעת מחליפה את הכתר, המודע מחליף את הלא-מודע.

ועוד רמז: כתוב שהיסוד נוטה לשמאל^א,

פג שם פסוק יא.

פד שם פסוק כב.

פה שם פסוק כט.

פו משלי י, כה.

פז ישעיה ס, כא.

פח בספירת היסוד נמצא הכח להשפיע – כמו ראש ישיבה המלמד את תלמידיו (ויחסו אליהם כאב לבנים, וראה תניא אגה"ק טו) – ודווקא שם ניכר כיצד בכל פעם אחרי ההשפעה נגמר הכח ונדרשת המשכת כח חדשה (מהדעת, כמבואר בפנים).

פט קהלת רבה ז, לב (ובכ"מ). ראה נדרים מא, א.

צ ראה השמטות הזהר ח"א רנב, ב.

ימים – הרבה יותר מהר... אומרים ש'עילוי' עושה דברים מהר. כך, כאשר שאלו את הרבי איך הוא מסתדר עם לא יותר משעתיים שינה ביממה – ולפעמים פחות, בסוכות הרבי כלל לא ישן – והרי יש גם גוף גשמי שצריך את שלו, הרבי השיב שהוא 'ישן מהר'. כלומר, הרבי לא מוותר על איכות השינה הנדרשת לגוף, אך הוא מספיק אותה מהר יותר. כך כאן הרבי הרי"צ אמר שיסיים את הגלות מהר יותר.

נצח: גם רגלך תבריא

נשאר עוד סיפור אחרון³⁷:

הרבי הרי"צ שמע פעם איך שחסיד אחד קובל בפני חברו על כאב ברגלו. אמר לו חברו: בקרוב יבוא משיח, ורגליך תבריא.

השיב החסיד הראשון:

כלום לשם כך אנו מצפים לביאת המשיח? הרי המשיח בא לגלות אלקות בעולם!

מי עוד אמר משהו דומה, שהענינים הרוחניים לא נועדים לרפואה גשמית? הרמב"ם³⁸, שהיום היתה ההילולא שלו. האם מותר להתרפא בדברי תורה? [כן]. הרמב"ם פסק שלא. כאן לא מדובר בדברי תורה אלא במשיח, אבל החסיד אומר – אנחנו לא מחכים למשיח בשביל לפתור את כאב הרגל שלי, בשביל לפתור את הבעיות הגשמיות, אלא כדי לגלות אלקות בעולם.

הרבי הרי"צ שמע את השיחה, והוא הצדיק את המענה של החסיד הראשון וגם את מה שאמר לו החסיד השני:

נענה הרבי ואמר:

זה נכון, אבל ביאת המשיח תביא גם לרפואת הרגל.

באמת מחכים לביאת המשיח בשביל לגלות אלקות בעולם, "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"³⁹, אבל כאשר המשיח יתגלה גם הרגל תתרפא (בסוד "עד דמטו רגליך ברגליך"⁴⁰, שלמות הבירור ותיקון התחתונים על

לאיזו ספירה שייכת הגלות? שרש הגלות הוא בספירת ההוד, כאשר ההוד – "הודי נהפך עלי למשחית"⁴¹ – ומתקיים בכנסת ישראל "כל היום דוה"⁴². תיקון הגלות הוא להפוך חזרה את ה"דוה" להיות הוד (שייך גם ל"מודה אני" בו פתחנו – במדות הלב האמונה משתקפת בעיקר בהוד). כאשר נשיא ישראל גומר את הגלות מהר, ומחזיר את ה-דוה להיות הוד, הוא זוכה ל"הוד מלכות". על שלמה המלך כתוב "ויתן עליו הוד מלכות"⁴³ – מה פירוש חז"ל מסבירים⁴⁴ שה' נתן לו מתנה, שהעטרה הולמת אותו. כאשר רוב האנשים חובשים את הכתר הוא לא מתאים להם, נראה מצחיק, כמו משחק, וסימן המלך מבית דוד הוא שהכתר הולם אותו. בספר יצירה רגל שמאל – ספירת ההוד בגוף – היא המנהיגה של חוש ההילוך⁴⁵, וגם הריצה (הקשורה גם לספירת היסוד, בסוד "צדיק [יסוד] תמים [הוד]"⁴⁶ הנאמר בנח, שבו, ביסוד, נאמר "עד מהרה ירוץ דברו"⁴⁷, בו

צד דניאל י, ח.

צה אוכה א, יג.

צו דהי"א כט, כה

צז ראה ע"ז מד, א.

צח ספר יצירה פ"ה מ"ז.

צט בראשית ו, ט.

ק תהלים קמז, טו.

קא משלי יח, י.

קב אוצר סיפורי חב"ד עמ' 436.

קג הלכות ע"ז פ"א ה"ב.

קד ישעיה יא, ט.

קה זחר ח"ב רנח, א.

לרפואה (רפואה פלאית של הרבי הריי"ץ) וכן סיפור הנצח הוא בענין רפואה (היות שהנצח שייך למוטבע שבנפש, הרפואה באה בדרך ממילא, משא"כ ביחס לרפואת התפארת, הבאה על ידי התעוררות רחמים רבים של "הרופא הגדול ביותר").

סיימנו פרצוף של עשרה סיפורים שאפשר להתבונן בהם לקראת ההילולא השבעים של הרבי הריי"ץ – שהסיפורים יעשו אותנו מקושרים יותר, וגם שמחים יותר, כמו שהסברנו שכאשר רואים את עצמנו עם הרבי נעשים שמחים באמת.

ידי מלך המשיח). הדבר מתאים לשיטת הרבי, שכל הענין הוא לחבר את הרוחני שברוחני עם הגשמי שבגשמי, הדברים לא נפרדים. איזו רגל כאבה לחסיד? לא כתוב בסיפור, אבל אנחנו ננחש – הגם שאסור לנחש... – שכאבה לו רגל ימין, כנגד הנצח (בחנית "ברא כרעא דאבוה"^{קו} – סתם **כאב** הוא **כ-אב**, כמבואר אצלנו במ"א), הספירה שנשארה לנו בפרצוף. והוא סוד "איהו [תפארת] בנצח"^{קי} – סיפור התפארת היה בנוגע

קו ע"פ עירובין ע"ב.

קז ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- החיים של יהודי הם עשית מצוות – טובה לעולם, לנשמתו וגם לה' יתברך.
- אמונה היא הנכס שאי אפשר לגזול מיהודי.
- האמונה פועלת תיקון גם על העולם, ורגע של בהירות האמונה יכול לפעול ולתקן כמו כמה שנים של לימוד תורה וקיום מצוות.
- התקוה להתראות עם הרבי מעודדת ושומרת גם בתקופות קשות.
- כשהזולת בצער יש להתבונן בנשמתו ולומר לו מה שהוא צריך לשמוע.
- ליהודי יש 'מגנט' של קדושה – הדעת-המודעות שלו לאמונה – הנמשך לקדושה (ומתעורר על ידי חפצא דקדושה, כמו חפץ של צדיק) ומושך אליו ניצוצות קדושים.
- החידוש של בית דוד בכלל ומשיח בן דוד בפרט הוא השייכות ל"והוי' יראה ללבב" – על כל אחד לגלות את ניצוץ משיח שבו, ולדון את הזולת לכף זכות מתוך ראית לבבו.
- כשצדיק אמת דן משהו לכף חובה הוא עושה זאת מתוך חיבה – לתיקונו-טובתו ולטובת הכלל.
- חסיד צריך להיות פקח – להאמין בכחו של הרבי ולעורר אותו לפעול.
- על ידי התעוררות רחמים על הזולת ניתן לעורר עליו רחמי שמים ולהמשיך לו רפואה.
- יש לעשות עם הקב"ה קנין חליפין: לתת לו את התקוה שלנו ולקבל ממנו כח לעשות חיל.
- כתר המלכות הולם את הצדיק-העילוי, שמסוגל לסיים את הגלות מהר.
- המשיח מחבר את הרוחני שברוחני עם הגשמי שבגשמי – רוצים שהוא יבוא כדי לגלות אלקות, אך כשהוא יבוא בדרך ממילא יתרפאו גם תחלואי הגוף.

עבודת ה' ב'אבר חי'

כתר שם טוב טז

קיצור מהלך השיעור

בלימוד כתר שם טוב כסדר, בשבת כעלות המנחה, נלמדת כאן תורה טז. בשיעור מודגשת המשמעות הכפולה של "מבשרי אחזה אלוך" בתורה זו – לימוד מהגוף ומהנפש כאחד – ודברי הבעש"ט בנוגע להתלהבות בתורה ותפלה, נלמדים גם ביחס לדרך הנכונה לעשיית שליחות ולקשר עם הזולת.

הגוף והנפש בהולדה

הפסוק אומר "מבשרי אחזה אלוה" – דרך התבוננות באדם אפשר לראות את כל עניני האלקות. בקבלה הפסוק התפרש בעיקר על גוף האדם – מפעולת החסד של יד ימיני אני יכול להבין קצת מהו החסד של ה' – ואילו החסידות פרשה "בשרי" על מדות לב-בשר מתוקנות ושמה דגש בעיקר על ההתבוננות בממד הנפשי-הפנימי. בתורה שלפנינו משלב הבעש"ט בין התבוננות בתופעה גשמית בגוף לבין רגשות הלב המתלווים אליה:

מבעש"ט ז"ל, כי מבשרי אחזה אלוה, כמו בזווג הגשמי אינו מוליד כי אם המשמש באבר חי וחשק ושמחה,

כדי להוליד נדרשת חיות גופנית ונפשית – "אבר חי" הוא תופעה גשמית ואילו חשק ושמחה הם רגשות הלב.

הולדה בתורה ותפלה

הבעש"ט לומד ומתבונן כאן בקיום המצוה הראשונה – "פרו ורבו"³. אנחנו חוזרים הרבה

נרשם (מהזכרון) ע"י הת' הדר יוסף תם ש"י מימון. לא מוגה. ש"ק כי תשא, י"ח אד"ר ע"ט – בית הרב, כפ"ח.

א אויב יט, כו.

ב בראשית א, כח.

פעמים¹ על שלשת הפירושים-הממדים של "פרו ורבו": הפשט – הולדת ילדים, "לא תהו בראה לשבת יצרה"²; פירוש אדמו"ר הזקן³ – "א איד דארף מאכען נאך א איד" ('יהודי צריך לעשות עוד יהודי') בקירוב יהודים ועשיית נפשות; פירוש הרבי מקאמרנא⁴ – "פרו ורבו" בחידושי תורה. בתורה זו, לומד הבעל שם טוב מפירוש הפשט לפירוש השלישי – חידושי תורה ותפלה והולדת תולדות ברוחניות:

כך בזווג הרוחני, הוא הדיבור בתורה ובתפלה, כשהוא באבר חי, בשמחה ותענוג, אז הוא מוליד כו'.

בקבלה מדובר על שתי בחינות זווג – זווג נשיקין וזווג גופני. כאן לומד הבעש"ט מהזווג הגופני לזווג נשיקין, הכולל את הדבור בכלל – הזווג שמתחולל בלימוד תורה, בחינת "שקני מנשיקות פיהו"⁵ כמבואר בתניא⁶. בדומה לחידושי תורה, יש גם חידושי תפלה. 'חידושי' אינו דווקא ענין שכלי – חידוש שאפשר לכתוב

ג ראה פנים אל פנים עמ' עד ואילך, ובכ"ד.
ד ישעיה מה, יח.

ה סה"ש תרצ"א עמ' 262. אג"ק ח"א עמ' קכח.
ו אוצר החיים מצות פריה ורביה.

ז שה"ש א, ב.

ח פרקים מה-מו-מט.

הכלים, ואדרבה, רק להוסיף חיות ותענוג. האיזון הזה בשליחות תלוי בענוה. אם אתה משוויץ, היהודי שמולך מרגיש את הגאווה שלך ונרתע. צריך להיות בתקיפות מחד, ומאידך להזהר לא להשוויץ. זו נקודת ה"זרכי נעם" בתכונה השלישית, העיקרית בשליחות – צריך לפעול בתקיפות, לדבר ובאופן שחודר לאנשים כדי להוליד, ובמקביל להיות בענוה. [איך אפשר להיות בתקיפות? יש שאלות שאיני יודע לענות עליהן.] זו נקודת הענוה – גם אני לא מושלם, גם לי יש במה להשתפר. זהו הווארט שאמרנו על 'מתקדמים ביחד' – הדבר הכי חשוב בשליחות, במיוחד בתל אביב, הוא ההרגשה שאנו מתקדמים ביחד. גם אני איני מושלם וזקוק לתיקון, גם לי יש מה להשתפר. [הפירוש האמצעי לחי הוא בעצם ממוצע של שני הענינים]. כן.

[הרבה אומרים שכל העולם השתנה בגלל דבר קטן שעשיתי, כמו הדפסת פלייאר וכו'.] אם מדובר משהו שהרבי אמר לעשות – נכון. אם אני עושה מעצמי – לא... אלא אם כן אני פועל מתוך בטול לרצון השי"ת ובטול לרבי.

אבר חי-חשק-שמחה-תענוג

הבעל שם טוב מצרף כאן ל"אבר חי" שלשה דברים הקשורים למושג "אבר חי": בזוג הגשמי הוא אומר "המשמש באבר חי, וחשק ושמחה". ובזוג הרוחני "באבר חי, בשמחה ותענוג" (השמטת החשק והוספת תענוג). איך נסדר את ארבעת המושגים בפרצוף? "אבר חי" כנגד היסוד, כמובן, והשמחה בבניה, "אם הבנים שמחה"י^ט. איפה יהיה התענוג? הבעל שם טוב עולה כאן מלמטה למעלה. שרש התענוג הוא בכתר, ברישא

ב'קובץ הערות התמימים' וכי"ב – אלא הרגשת חיות חדשה בעבודת השי"ת וגם הולדת שפע וברכה מן השמים על ידי התורה (כהורדת גשמים על ידי תורת רשב"י^י) והתפלה (הפועלת רצון חדש אצל ה', "יהי רצון מלפניך"). ר' נחמן אומר שצריך לעשות מהתורות תפלות ובחב"ד כתוב גם הכיוון ההפוך, לעשות מהתפלות תורות.

קושי בדרכי נעם

במושג 'חיים' קשורות שלש תכונות: התכונה הבסיסית היא תנועה – "כל חי מתנועע"^ט. אדם חי הוא 'מהלך' (בניגוד למלאכים שנקראו "עמדים"^י) – לעולם אינו עומד וקבוע במקום ובמצב אחד, אלא מתנועע תמיד. הוא לא טיפוס סטטי אלא דינמי – הוא זז, חי, קם בבוקר והולך לעבודה, כמ"ש "תזרח השמש... יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב"^י – אך מאידך תכונת "כל חי מתנועע" שייכת גם לבעלי חיים.

תכונת החיים השניה, הקיימת דווקא ביחסי אנוש, היא "מטי ולא מט" (נוגע ואינו נוגע) – זו תנועה עם זיקה לזולת, תנועה של קשר. לדוגמה, בחינוך צריך מצד אחד להחזיק ומצד שני לא ללחוץ. גם בשליחות, מצד אחד צריך לדבר, לגעת בבן אדם, ומצד שני לא להכביד עליו.

התכונה השלישית של דבר חי היא קושי, הנותן לו תוקף לחדור. כאן מדובר על תכונה זו – הקישוי של "אבר חי", הנדרש לזווג והולדה (קשר מתחיל מקשוי ונגמר באור). הדוגמא הכי טובה לקושי שמוליד חיים היא הרבי, שהלך חזק, בתוקף, על מה שאמר, אך בלי לשבור את

ט זהר ח"ג נט, ב (וראה מאמר ל"ג בעומר תשכ"ב והנסמך שם).

י ראה לקומ"ת כה.

יא ספר מפתח הרעיון לרבי אברהם אבולעפאי בסופו (אות ת).

יב זכריה ג, ז.

יג תהלים קד, כג.

יד שיעור י"א תמוז ע"ז – נדפס ב"ואביטה" חקת ע"ח.

טו תהלים קיג, ט.

(שלשת היסודות הנ"ל מתפרטים ל-טו יסודות, כנגד טו ווין של "אמת ויציב וגו"^{כב}, כמבואר באריכות במ"א^{כג}), אחת מהן היא צפור הנפש, שמעל לנקודת היסוד שבלב. אם כן, המושגים שמזכיר הבעל שם טוב מכוונים, מלמעלה למטה, כנגד חכמה-בינה-תפארת-יסוד. בדרך כלל המדרגה האחרונה היא מלכות, אבל כאן המדרגה האחרונה שהיא המדרגה הבסיסית (עצם האבר חי) היא ביסוד, שמשפיעה בפועל למלכות:

חכמה	בינה
תענוג	שמחה
תפארת	
חשק	
יסוד	
אבר חי	

פעולה בהתלהבות

איך אפשר לסכם במלה אחת – אחרת – את כל המושגים? איך נתאר למשל את עבודת ה' של רבי לוי יצחק מברדיטשוב? התלהבות. כשרוצים להסביר במלה אחת את התורה הזו – כתוב כאן שצריך לעבוד את ה' בהתלהבות. [הרב הסביר שדברי הבעש"ט מתאימים לפירוש השלישי של "פרו ורבו", חידושי תורה ותפלה. האם כך נפרש גם ביחס לפירוש השני – 'יהודי צריך לעשות עוד יהודי' – שצריך התלהבות בקירוב יהודים?]

ודאי! כשאתה מדבר עם יהודי צריך את כל ההתלהבות וכו', כאשר יהודי רואה שאתה מתלהב מהענין עם חיות וכו' ומאמין בענין, גם הוא חושב שאולי יש משהו בדברך. התלהבות אמיתית מדבקת.

כב זהר חדש עת, א; ספר הפליאה ד"ה 'וראה והבן שכתב בראשונה ג'; מ"ח, סדר ליל הפסח, ביאור על "כמה מעלות טובות".

כג ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' קע; ח"ד עמ' קנ.

דאין, אבל הוא מתגלה גם בחכמה – "החכמה מאין [מרישא דאין] תמצא"^{טו}. התענוג כאן הוא בחכמה – תענוג של הברקה חדשה (שאינו שמחת ההבנה שבבינה). איפה רואים בתורה את הזוג תענוג-שמחה? [שבת ויום טוב]. נכון, בשבת המצוה הוא תענוג, לענג את השבת, וביום טוב המצוה היא שמחה. למה שבת הוא תענוג ויום טוב שמחה? כי שבת היא מוחין דאבא (חכמה), ויום טוב מוחין דאמא (בינה)! חשק אינו שמחה וגם לא תענוג. איפה נשים אותו? [רצון?] בסדר מלמטה למעלה שיש כאן, הוא אמור להיות למטה מהבינה (שמחה). [דעת?] החשק קושר את המלכות ליסוד, כדי לשמור שלא תרד לקליפות ("רגליה ירדות מות"^{טז}). [אולי חסד?] חשק קשור לחסד אך הוא לא רק אהבה, שהיא פנימיות החסד. החשק בא ממדת התפארת (מדת יעקב שחשק ברחל) – פנימיות התפארת היא רחמים, שהוא גם תרגום האהבה בכל מקום (רחימו), ופעם אחת גם בלשה"ק שרש **רחם** הוא אהבה, בפרק חי בתהלים (שייך ל"אבר חי") – "ארחמך הוי' חזקי"^{יז}, אני אוהב אותך ה'". כתוב בקבלה שבתפארת יש גם נקודת יסוד (כמו שהלשון היא יסוד בפה, "מילת לשון" כנגד "מילת מעור"; יש שלש נקודות עיקריות של יסוד – פה, חזה, ברית^{כז}. בפה גנוזה הדעת, החזה היינו מקום הלב, תפארת, והברית היינו היסוד עצמו), והחשק נמצא בנקודת היסוד שבתפארת. [זו מדרגת צפור הנפש?] יש כמה מדרגות

טז איוב כח, יב.

יז משלי ה, ה.

יח תהלים יח, ב.

יט כפירש"י, רד"ק ומצודות (אך ראב"ע ומלבי"ם פירשו לשון רחמים).

כ ראה ספר יצירה פ"א מ"ג.

כא ראה ע"ח שער הכללים פ"י (ובכ"ד), שיסוד אמא מסתיים בחזה ד"ז. ראשי התבות **אבר חי** (ברית)-**חשק** (חזה)-**שמחה**-**תענוג** (יחוד חך-גרון, חכמה ובינה, בפה) = **פה חזה ברית**.

עדות ישראל על ה'

שפת אמת בא

פי"ה) ומגלה את עצמו, בבחינת "פתח דבר" יאיר מבין פתיים". החטאים מסתירים את אותיות עשרת המאמרות בעולם, והן מתגלות מחדש רק בעשרת הדברות. לכן העדות מסורה רק לישראל – "אתם עדי נאם הוי" – ובעולם הזה, עלמא דשקרא, הם גם נזקקים לאות של מצות התפילין כחיזוק להעיד עדות אמת על ה' (והקורא ק"ש בלעדיהם "כאילו מעיד עדות שקר בעצמו"). התפילין נקראו טוטפות – תכשיט-כתר, "עדי עדיים" המסייע לעדות – כשהן מחזקות את כח הראיה ("מטייפ" בארמית) ואת כח הדבור-ההטפה להם זקוקים בעדות.

ישראל מעידים על ה' בקריאת שמע ובתפלה (שני עדים): ב"שמע... אחד" (ב-ע

המשך בעמ' 25

ה' משלי לא, ח. המלה **פתח** עצמה (בסוד "ופסח הוי" על הפתח") רומזת למעבר מ**פתי לחכם** – סוד "מבין פתיים" בפסוק שבהערה הבאה (ה"פתי יאמין" הוא בהוד, סוד שם צבא-ת, ולשם נמשכת הבינה-ההבנה, "מבין פתיים", בסוד "בינה עד הוד אתפשטת"). **"פתח פיך"** עולה **חיה** פעמים **הוי** (בסוד ה"צלם" מקיף החיה-החכמה האלקית הוא ה-למד, לשון לימוד). **"פתח פיך לאלם"** ס"ת **חכם**, תיקון הבן שאינו יודע לשאול (ביחס אליו נאמר "את **פתח** לו"), כנודע.

ו תהלים קיט, קל.

ז ישעיה מג, י.

ח ברכות יד, ב.

ט שמות יג, טז. דברים ו, ח; יא, יח.

י עפ"י שבת פ"ו מ"א (נראה רמב"ן עה"פ). תש"י הם כתר דנוקבא ותש"ר הם כתר דדכורא – בעולם הזה אלו הם שני כתרים (ולפיכך שתי מצוות) אך לעתיד לבוא "כתר אחד לשניהם" (ואזי תשר"ר ותש"י יתאחדו למצוה אחת).

יא יחזקאל טז, ז.

יב רש"י (ועוד) לשמות יג, טז.

יג חזקוני ורבינו יוסף בכור שור עה"פ. ובצורר המור שם שבמצרית זהו שם "המראות ששימו האנשים בין עיניהם לראות בטוב" שיעודם בתפלין "לראות תמיד פלאות אלקינו" – עיי"ש בארוכה.

יד רש"י (ועוד) עה"פ.

מלשון הפסוק "יצאו כל צבאות הוי" מארץ מצרים" לומדת המכילתא שכוללים כאן 'צבא מעלה' ו'צבא מטה', ומסביר השפת אמת' שגם בבני ישראל – אליהם מתייחס פשט הפסוק – היתה הגאולה בנפש ('צבא מעלה') ובגוף ('צבא מטה'). גאולת הגוף ותיקונו הם במצוות, החל מקרבן פסח (הכולל עשה ולא-תעשה, שרש לתיקון **רמח** אברי הגוף ב-**רמח** מצוות עשה ו-**ססה** גידיו ב-**ססה** מצוות לא תעשה), וגאולת הנפש ותיקונה במתן תורה (בפרט, גם יציאת מצרים וגם קבלת התורה והמצוות הן כפולות, בגוף ובנפש, ולכך רומזות ארבע פרשיות התפילין). הקדמת גאולת הגוף לגאולת הנפש היא יסוד הוראת הבעש"ט כי יש להקדים טובה בגשמיות לגוף היהודי לפני שעושים לנשמתו טובה ברוחניות – ראשית יש לקרבו (בציורו לחבורת קרבן הפסח) ולדבר עמו דברי שלום וידידות (סוד 'פה-סח') ורק אחר כך ללמדו תורה ולהטעים לו את מתיקותה.

את דרשת "צבאות" כ"אות הוא בצבא שלו" מאריך השפ"א להסביר כמתייחסת לעדות על ה' מכח **כב** האותיות בהן ברא ה' את העולם, בהן הוא פותח את פיו כביכול ("פתח

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. אור לז"ך טבת תש"פ.

א שמות יב, מא.

ב והנה, **צבא מעלה** עולה **רחל** ו-**צבא מטה** עולה 147, חיי יעקב – לכאורה היה מתאים שהאיש (יעקב) יהיה רמזו בצבא מעלה והאשה (רחל) בצבא מטה, אלא שיש כאן התכללות ויחוד של גוף בנפש ונפש בגוף מכל צד ופנה. ההפרש בין הביטויים הוא 91 (יחוד השמות **הוי א-דני**, שבעצמם מכוונים כנגד צבא מעלה וצבא מטה, העולה **ז** פעמים **יג**, מספרי הנוקבא והדכורא, כנודע) ושני הביטויים יחד עולים **שכינה** – השראת השכינה בישראל.

ג תרס"ד.

ד מכילתא בשלח טו, א. עין יעקב חגיגה טז, א.

תכלית המכות האחרונות

אור החיים בא

הופעת מדת הרחמים

הפרשה פותחת ב"ויאמר הוי' אל משה"^א – אמירה רכה בשם הרחמים – ובאור החיים שלשה הסברים, המכוונים כנגד עיקרי מדות הלב, חסד-גבורה-תפארת:

א. "לצד השליח שהוזכר בסמוך, 'אל משה', כי הם דברים שישמח בהם צדיק כי חזה נקם... כי הם דברים הסועדים את לבו". **"ישמח צדיק כי חזה נקם"**^ב היינו גילוי **המשית**, "גואל אחרון", במשה, "גואל ראשון". אצל "גואל ראשון" התממשה בשורת "בא אל פרעה" – לבא אל תרבות אומות העולם ולעשות בה כרצונו – בדרך של "אתכפא סטרא אחרא" אך שאיפת "גואל אחרון" היא לפעול בדרך של "אתהפכא", לקיום היעוד "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם הוי' לעבדו שכם אחד"^ג. הרחמים והשמחה למשה שייכים לתפארת, אשר הדעת – מדת משה^ה – היא נשמתה הפנימית^ו.

ב. "לצד שלא היה ה' שולח המכה תיכף ומיד, עד שהיה שולח להתרות בו קודם... וזה הוא ממדת החסד והרחמים" – מדת החסד מעניקה התראה וארכה אפילו לפרעה. ג. "כי אפילו מדת הרחמים הסכימה בשמחה לעשות דין ולהנקם מאויב זה" – הסכמת מדת הרחמים לדין, היינו מדת הגבורה.

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. אור לז"ך טבת תש"פ.

א שמות י, א.

ב תהלים נח, יא.

ג "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" (ראה שמות רבה ד, ב; זחר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עד, ג).

ד צפניה ג, ט.

ה תניא פמ"ב.

ו "משה מלאו יעקב מלבר" (ע"פ תקו"ז תקון יג [כט, א]).

לפי חכמת הצירוף^ז, סדר המדות – תפארת-חסד-גבורה (**ויה**) – הוא צירוף מדת התפארת, שפנימיותה רחמים, מדת שם הוי' המופיע כאן באמירה הרכה (כלל פירושי האוה"ח).

תיקון המוחין

"כי אני הכבדתי את לבו" מדגיש למשה שהכבדת הלב כאן היא מעשה ה', "כי מטבע אדם, לו יהיה לבו קשה כאבן, ירעד ויפחד בראותו מכת הברד, וזה האיש עודנו ברשעו, אין זה ממדת אדם, אלא אלהים גזר עליו להקשותו". ה' עשה מפרעה 'אויס מענטש' שאינו מפחד ומתחרט ("לא אדם הוא להנחם"^ח בקליפה) – קשיות ערף דקליפה (השייכת ל**פרעה**, אותיות **הערף**)^ט שכנגדה תתגלה בישראל תכונת "כי עם קשה ערף הוא"^י למעליותא, בתוקף שלמעלה מטעם ודעת (שעל כן היא גורמת ל"וסלחת", סליחת עוון מהכתר).

אכן, העקשנות חסרת-הטעם ששרשה בכתר נמשכת לחכמה (טעם הנראה לעין) – "פלאי הפלאות" שעשה ה' בהצלת "החטה והפסמת"^{יא} (כהסבר האוה"ח) הכבידו את לב פרעה במחשבה שיש יוצאים מהכלל הניצלים ממכות ה' והוא סבר-הרגיש שגם הוא יוצא מן הכלל כזה.

ה' הדגיש למשה שהכבדת הלב היא ממנו, כדי שלא "יתחמץ לבבו בשליחותי אל פרעה"

ז ראה סוד ה' ליראיו ש"א פכ"ט.

ח שמואל-א טו, כט.

ט ספר הליקוטים פרשת שמות.

י שמות לד, ט.

יא שם ט, לב.

ועושה מלאכיו רוחות... להביאם גם להחזירים, גם לשאת את המתים לבל יהנו מהם המצריים"; מכת חשך מוכיחה "כי הוא בורא אור וחושך... כי הוא יוצר המאורות ושלט בהם" (ובכך "הכחשה למשתחוה לשמש או לירח"). מכת בכורות מראה "כי הוא היוצר צורה בתוך צורה ומכיר טיפת הבכור" (ובעקבותיה צוה ה' "קדש לי כל בכור"^{יב}, "ויהיה זה לזכרון כי הוא יוצרו מבטן לעבוד לו"). "אתי אלה" נדרשים מצד עצמם, לבירור אמונת ישראל, ופרעה ברשעו 'זכה' שהם יתחוללו "בקרבו" ("וזולת טעם זה לא היה ה' משדד המערכות בשבילו לבד"). המכות מקבילות לספירות ממטה למעלה^{יג} – שבע המכות הראשונות (בפרשת וארא) נועדו בעיקר להכאת פרעה הגוי, השייך למדות התחתונות (ולכן בין בכל אחת מהן 'חידוש אמונה' לישראל), ושלש המכות האחרונות (בפרשת בא) נודעו בעיקר לבירור אמונת בני ישראל, השייכים בעצם לשלש הספירות הראשונות.^{יד}

יב שם יג, ב.

יג ראה מעין גנים פרשת בא עמ' מב.

יד כמבואר בארוכה בספר Kabala and Meditation for the nations.

בראותו שהוא מוסיף ברשעו – "לזה אמר לא תחוש לזה, כי אני הכבדתי לכו, וזולת זה, כשארץ ממנו כובד לב, הנה הוא משלחם". במח הבינה נתפס כי עקשנות פרעה היא זמנית בלבד, משום שאינה שייכת לו בעצם, אלא רק מצד ה'. אם כן, שלשת הפירושים כאן מכוונים כנגד כתר-חכמה-בינה. התוספת, "[הכבדתי את לבו] ואת לב עבדיו", באה לברר ולתקן את דעת משה, שלא יחשוב שאין "עבדיו" בכלל "פרעה" ("לצד שאמר משה בפרשה הקודמת 'ואתה ועבדך' גילה דעתו כי הוא סובר שאין הזכרת עבדיו נכללת בהזכרת פרעה", וכדי שלא יטעה לחשוב שלא מה' יצא חיזוק לב עבדיו יש להבהיר זאת כאן).

בירור אמונת ישראל

הפסוק מדגיש שהכבדת לב פרעה היא "למען שתי אותתי אלה בקרבו". ה' חפץ לקרב אליו את ישראל, ותכלית המכות היא "להשכילם לראות ולהביט בעין הכחשת כל אמונה חוץ ממנו". לכן, גם אחרי הוכחת שליטת ה' בארץ בשבע המכות הראשונות, נדרשים "אותתי אלה" "להשלמת האמונה":

מכת ארבה מוכיחה "כי הוא בורא רוח

המשך מעמ' 23

ה' נמשכת בבטחון בהשגחת ה' על כל פרטי המציאות, "בטחו בהו' עדי עד"^{יז} (הבטחון הוא סוד שם צבאו-ת-בנצח והוד). התפלה היא דעת – מה שנתפס-נראה בחכמה ובינה בקריאת שמע 'מועמד' בדעת ומתבטא בדבור בתפלה, בסוד "דעת גניז בפומא"^{יח} (על דרך האור הגנוז המתגלה לצדיקים בתורתם^{יט} מכח תפלתם).

יז ישעיה כו, ד.

יח זהר ח"ב קקג, א.

יט ראה בראשית רבה יב, ו וכש"ט (קה"ת) פד.

ו-ד רבתי) כל יהודי הוא **עד** על אמונת היחוד. **"שמע... אחד"** אותיות **עד-אשמה** – יחוד הראיה-החכמה (המאפשרת להעיד) והשמחה-בינה (ו"בינה '[אשמה]' עד '[עד]' הוד [לו] שייך שם צבאו-ת, שם 'שמח' אתפשטת"^{יט}). בתפלת עמידה (**תפלה** בגימטריא **עד אמת**) מתקיים "ועמדו שני האנשים"^{יט} (שער **עד** משותף **לעמידה ועדות**) – האמונה ביחוד

טו ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א.

טז דברים יט, ב (וראה רש"י).

תיקון הכלב

מעין גנים – נקודה חסידית בפרשת בא

אביך שבשמים", ויש עזות שלילית, "עז פנים לגיהנם". בפסוק "והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה" מדובר על עזות שלילית ביותר, רעב וחמדנות ללא גבול, ויש מפרשים שהעזות היא בהיותו מופקר בתאות המין יותר מכל בעלי החיים (יש קשר מובהק בין כלב לזנות, ואף מובא שעובדי עבודה זרה היו משתמשים בכלבים לזנות¹), וכן רמוז בפסוק "לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב [אסור להקריב טלה שהוחלף בכלב]²".

הנס ניכר בטבע עצמו

הכלב מוזכר שלש פעמים בתורה: פעם ראשונה אצלנו, פעם שניה בפסוק "יִבְשָׁר בַּשָּׂדֶה טֶרֶף הָאֲכָלִי לְכָל בְּתִשְׁלֹכֹן אֹתוֹ"³, ופעם שלישית באיסור "מחיר כלב". והנה, על הפסוק "לכלב תשלכון אותו" אומרים חז"ל שהכלב מקבל את בשר הטריפה כשכר על מכת בכורות, "שאינן הקב"ה מקפח שכר כל בריה, שנאמר 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', אמר הקב"ה תנו לו שכרו"⁴.

1 אבות ה, כ. וראה באריכות במאמר 'עזות דקדושה' בספר הנרות הללו.

2 כפירוש אבן עזרא עה"פ "הכלבים אין בהם תועלת רק יזיקו, כי הם חזקי התאוה, וזאת היא עזות נפש, ולא ישבעו לעולם".

3 ראה ראש השנה ד, א "מאי שגל... כלבתא". יבמות נט, ב (ורבעה כלב כופרי). בבא מציעא עא, א "ארמלתא לא תרבי כלבא". וכן לכלב יש הכי הרבה זנים, בהיותו פרוץ בזנות. ורמז: כלב זונה במילוי (כף למד בית זין וזון הא) = לא יחרץ כלב לשנו.

4 דברים כג, יט. ראה אברבנאל שם שמפרש ש"כלב" הוא תואר ל"קדש" (גבר המוכן לזנות). וראה משך חכמה שם.

י שמות כב, ל.

יא רש"י שם ממכילתא.

"פְּחָצַת הַלֵּילָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם... וְיָמָת כָּל בָּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם... וְהָיְתָה צָעָקָה גְדֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם... וְלֹכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְרָץ כָּלֵב לְשֹׁנוֹ לְמַאִישׁ וְעַד בְּהֵמָה לְמַעַן תִּדְעוּן אֲשֶׁר יַפְלֶה ה' בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל"⁵. אלו דברי משה לפרעה בהתראה על מכת בכורות, השיא של עשר המכות בכלל ושלוש המכות בפרשת בא (=3) בפרט, ודווקא כאן נאמרה ההבטחה "לא יחרץ כלב לשונו" כביטוי לשיא ההבדלה בין ישראל למצרים.

הרואה כלב בחלום

בגמרא העוסקת בהרחבה בענייני חלומות נאמר "הרואה כלב בחלום ישכים ויאמר 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו', קודם שיקדמנו פסוק אחר 'והכלבים עזי נפשי'⁶. כלומר, בפתרון החלומות "הכל הולך אחר הפה"⁷, לכן יש לפתור לטובה את הכלב המופיע בחלום, ולומר את הפסוק החיובי לפני שיבוא לפיו פסוק בעל משמעות שלילית, "והכלבים עזי נפשי".

הכלב הוא עז שבחיות, "שלשה עזין הן: ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות"⁸. יש עזות טובה, כמו "הוי עז כנמר לעשות רצון

נערך ע"י יוסף פלאי מהקלטת שידור כ"ו טבת תשע"א (אנגלית).

א שמות יא, ד-ז.

ב ישעיה נז, יא.

ג ברכות נז, ב.

ד ברכות נה, ב.

ה ביצה כה, ב. מבין שלשת העזים, ישראל והכלבים כתובים בפירוש אצלנו "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו", והתרנגול מופיע ברמז, ולכל בני ישראל = תרנגול.

והוא מתעורר לנבוח; 'שנה' היינו התחלפות הזמנים, יש לכלב חוש בחילופי המשמרות בלילה; 'נפש' היינו הרגישות לריח המות.

ובכל זאת, למרות התנועה הערה באמצע הלילה וכל המתים מסביב – התאפקו הכלבים ושתקו. באופן עמוק השתקף בהם הנס, ולמרות שבאופן טבעי יש להם את כל הסיבות לנבוח – הם לא נבחו.

כשהכלבים נובחים בני האדם מפחדים, בפרט נשים וילדים קטנים (במיוחד אשה בהריון העלולה אף להפיל ח"ו מפחד הכלב^ט). לעומת זאת, שתיקת הכלבים במכת בכורות השרתה בטחון על ישראל, ללא פחד ויראה. כך למרות שהמצרים מצדם דחקו בישראל לצאת מחצות הלילה, "חפזון דמצרים"^י, ישראל מצדם לא נחפזו לצאת עד הבקר, בבטחון ובשלחה.

בכל מכות מצרים היה "נגף ורפוא"^י, "נגוף למצרים ורפוא לישראל"^י – שני שלבים של גילוי אלקות, שבירת הקליפה והוצאת-הצלת הפרי, כמודגש במיוחד במכת בכורות "כל בכוריהם הרגת ובכורך ישראל גאלת"^י. בדרך כלל, הכלבים רגישים ל"נגוף", המות וההמולה. אבל כאן הכלבים חשו את ה"רפוא לישראל" ושתקו כדי שאף אחד לא יפחד. "כלבים בוכים, מלאך המות בא לעיר. כלבים משחקים, אליהו הנביא בא לעיר"^י, כשם שהכלב חש את מלאך המות הוא חש את הגאולה שמבשר אליהו הנביא, **כלב = אליהו**^כ. כאן בא מלאך המות (יחד עם הקב"ה

מהי באמת המעלה הגדולה בכך שהכלבים לא חרצו לשון לבני ישראל? ההסבר הוא שבכך נראה שההבדל בין ישראל לעמים ניכר גם בטבע עצמו! שתיקת הכלבים אינה חלק מהמכה, אלא תודעה של הצופה מבחוץ – הטבע מסתכל על המכה והוא חש את ההבדל הקיומי בין ישראל לבין מצרים, וכאן הכלב מסמל את כל הטבע^ג. הכלב לא חרץ את לשונו, לא נבח ולא נשך^ד, ואפילו לא הזיז את לשונו, שום דבר שלילי – כיון שהוא עצמו חש את הנס, חווה התגלות של אלקות. שתיקת הכלבים מפליאה משלשה טעמים (כמו שמסבירים המפרשים). ראשית, הכלב מתריע על מוות, "כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר"^י. בפשטות, לכלב יש חוש ריח מפותח ביותר (עולים עליו בעולם החי רק הדב והכריש), הוא מריח נבלות, וחז"ל מוסיפים שבפנימיות הוא 'מריח' גם את המות הקרב ובא. ממילא כשמתו הבכורות היו הכלבים אמורים 'להצטרף לחגיגה' ולנבוח (יש מי שמפרש שבמכת בכורות הכלבים זיהו מצרי שניסה להתחבא בתוך ישראל ונבחו עליו, כמו כלב גישוש); שנית, בכל לילה הכלבים רגילים לנבוח, "משמרה שניה כלבים צועקים"^ט; ושלישית, כאשר בני האדם קמים וזזים באמצע הלילה (בשינוי הסדר הרגיל), הכלבים נובחים, ודאי וודאי כאשר יש "צעקה גדולה" בכל מצרים. שלשה אלו הם רגישות הכלב לשלשת ממדי המציאות "עולם, שנה, נפש": 'עולם' היינו ההתרחשויות בשטח, לכלב יש רגישות להמולה המפריעה את השקט הלילי

טז ראה בבא קמא פג, א.

יז ראה ברכות ט, א.

יח ישעיה יט, כב.

יט זחר ח"ב לו, א.

כ ברכת "אמת ויציב".

כא כמו ש**אליהו** עולה **כלב**, כך ה**נביא** עולה **זונה** – זה לעומת זה (כמו שהוזכר הקשר בין כלב לזונה).

יב **כלב טבע** בהכאה פרטית (כ פעמים ט וכו') = **מצרים** (שעולה **חמור טוס** כנודע, כאשר **טבע** בהכאה אותיות = 10 פעמים **טוס**).

יג כפירוש האבן עזרא (בפירוש הארוך) "לא יחרץ... שיהיה נובח או נושך".

יד בבא קמא ט, ב.

טו ברכות ג, א.

המודעות העצמית של הכלב הרעב; מה שהכלב שר לה' זו מודעות אלוקית; ומה שמשתמשים בצואתו לעבוד עורות זו מודעות טבעית, מתוך טבעו המיוחד נעשית ממילא הכנה לעבודת ה'. יש לכלבים תכונות שליליות, אבל יש גם

תכונות חיוביות שצריכות להיות מודגשות בעם ישראל. גם העזות היא חיובית במקומה, "הוי עז כנמר", כמו שעולה מהסמיכות "ישראל עזין שבאומות. כלב עז בחיות" (יש חזקים או אמיצים ממנו, אבל הוא הכי עז-נפש במובן זה). אדרבה, בזכות העזות דקדושה אנו זוכים לתורה, "אין עוז אלא תורה, שנאמר 'הוי' עז לעמו יתן, הוי' יברך את עמו בשלום"^{כד}.

תכונה חיובית של הכלבים היא הנאמנות, "הכלב מכיר את קונו"^{כה} ויש ללמוד ממנו את הנאמנות. הכלב "כולו לב"^{כו} – בקליפה זו תכונת עזות שלילית וזנות, לב ללא "מח שליט על הלב", אבל בקדושה כולו לב של נאמנות ומסירות (בתוקף של "פנימיות הלב שליט על המח"). גם במכת בכורות, הטבע היה יכול להתנגד ולא לשקף את ההבדלה העצמית בין ישראל למצרים. אבל הטבע כרע ברך לפני ישראל, ככלב נאמן הכורע לפני אדוניו. כך הכלבים מבטאים את ההסכמה וההתפעלות של הטבע מהנס. הכלב אומר "באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עשנו", הוא משתחוה ומזהה את הנוכחות של ה' ומביע בשם כל הטבע את התודה והשבח לה' על נסי יציאת מצרים.

כד שיר השירים רבה א, כג.

כה הוריות יג, א. וראה מהר"ל וכן יהוידע שם.

כו בן סירא. בעלי התוספות עה"ת כאן. מהר"ל שם. מהרש"א סנהדרין צז, א. ועוד.

שנגף את מצרים) אבל גם אליהו הנביא מבשר הגאולה (שאנו שמים כוס לכבודו בליל הסדר), והכלבים ויתרו על נביחתם מול המות כדי להיות שותפים בגאולתם של ישראל.

שירת הכלב

אחד הדברים שזכו לו הכלבים בשכר שלא נבחו הוא שירה מיוחדת לה'. ב"פרק שירה"^{כז} כתובה שירת הנבראים לה', לכל אחד פסוק ושירה מיוחדת משלו (יותר משמונים יצורים). האחרון בפרק שירה הוא הכלב, "כלבים אומרים 'באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עשנו"^{כח}. ובהמשך נאמר שם שרבי ישעיה התקשה "כלבים שכתוב בהם 'הכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה' יזכו לומר שירה?" עד שאמר לו מלאך מן השמים "במה זכו הכלבים לומר שירה? לפי שכתוב בהם 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', ולא עוד אלא שזכו שיעבדו עורות מצואתם וכותבים בהם תפילין ומזוזות וספרי תורה".

הכלבים זכו בשלש מתנות בשכר שאפשרו לישראל לצאת בשמחה, בבטחון ובלי פחד: לקבל את הטריפות; לשיר מיוחד לה' (החותם את פרק שירה, "הכל הולך אחר החיתום"); ולסייע בעיבוד עורות כשרים לכתוב ספרי תורה, תפילין ומזוזות. שלשת אלו מכוונים כנגד שלשת סוגי המודעות (כאמור הכלב מייצג כאן את עולם הטבע בכלל, וממילא את הרמות השונות של המודעות בעולם): מה שהכלב אוכל את הטריפה (ה'אומצא' שלו), זו

כז ראה בספר אדמה שמים ותהום במאמר 'עולמים עולים'.

כח תהלים צה, ו.

המהפכה השלישית

טעמים לפטור האשה מתלמוד תורה

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית.

"דרשין טעמא דקרא".

לכאורה, חכמים עצמם נתנו טעם לזה באמרם "כאילו מלמדה תיפלות" (כפירושים השונים בזה), דהיינו שמטעם זה מדאורייתא פטורה מלימוד וחכמים הוסיפו בזה גם מניעה מסוימת. אבל אין בזה הסבר להבדל המהותי בחובת הלימוד גם בדברים שאינם תפלות, כמו תורה שבכתב (כדברי הרמב"ם¹) וכמו ההלכות (שחייבת ללמדם כנ"ל).

והראשונים נתנו טעם לפטור אשה ממצוות עשה שהזמן גרמן וממצוות תלמוד תורה, מפני שתפקידה להיות "עזר כנגדו" ולכן פטורה מחיובים העלולים להפריע להתמסרות עבור המשפחה (כמו בכבוד אב ואם ש"אין סיפק בידה מפני שרשות אחרים עליה²). וכן בדברי הרבי "ולכאורה אפשר היה לומר דטעם דאשה פטורה מתלמוד תורה הוא משום דצריכה להיות עזר כנגדו ואילו מלאכות שהאשה עושה

למדנו שנשים פטורות ממצוות תלמוד תורה, "ולמדתם אותם את בניכם, ולא בנותיכם"³, וכמו שפותח הרמב"ם את הלכות תלמוד תורה "נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה". האיש "חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה"⁴; בזמנו הפנוי חייב ללמוד כפי כוחו ונענש על בטול תורה; ומצות הלימוד שלו מקיפה את כל חלקי התורה, לא רק מה שנוגע אליו למעשה. ובכל זה האשה אינה מחויבת: אינה צריכה לקבוע עתים לתורה בכל יום; אינה נענשת על בטול תורה; אינה צריכה ללמוד הלכות שאינן למעשה עבורה. אמנם "חייבת האשה ללמוד דינים השייכים לאשה" כמו שפסק הרמ"א⁵, אבל גם חובה זו אינה כמצוות תלמוד תורה של האיש: גדר החיוב שלה הוא כאמצעי לידיעת ההלכות (וממילא אם יודעת את מה שנצרך למעשה אינה מצווה יותר בלימוד)⁶.

טעמים שונים לפטור

כאמור, פטור האשה מתלמוד תורה נלמד מהפסוקים. אפשר להסתפק בכך שזו 'גזרת הכתוב', אבל ראוי למצוא לזה טעם, בפרט אם

נערך ע"י יוסף פלאי. מאמר שני בסדרה.

ה דעת רבי שמעון בקידושין סח, ב. ויש אומרים שהלכה כמותו, כמ"ש הב"י אהע"ז סי' טז בדעת הרמב"ם. וראה אנצ"ת ערך טעמא דקרא וש"נ.

1 סוטה פ"ג מ"ד.

2 הלכות תלמוד תורה פ"א הי"ג.

3 בראשית ב, כ.

4 קידושין ל, ב.

5 ספר חסידים מהדורת מקיצי גרדמים סי' תתריא. פירוש רבי יוסף בכור שור ויקרא כג, מב. ולגבי הפטור הכללי ממצוות עשה שהזמן גרמה מופיע בטעם זה בספר מלמד התלמידים פרשת לך לך, ומובא בכלבו סימן עג. וכיו"ב במגן אבות לתשב"ץ אבות ב, ו. וראה שדי חמד כללים מערכת המ"ם כלל קלז. וראה עקידת יצחק שער ו.

א קידושין כט, ב.

ב רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"א ה"ח.

ג שו"ע יו"ד רמ"ו.

ד כמו שביארו האחרונים: ברכי יוסף או"ח מז סק"ז. אבני נזר יו"ד שנב. בית הלוי ח"א סי' ו. ויתבאר בהמשך בע"ה.

ואילו הגברים צריכים לעסוק יותר בפרטים. לכן פטורות הנשים ממצוות עשה שהזמן גרמן, שבהיותן לא מוגבלות בזמן מסוים [ולכן פטורות ממ"ע שהז"ג] שייכות יותר לכללים. ומקשר לזה גם את דברי האר"י הנ"ל, ש"ענין זה שבעסק התורה ומצוות, הפעולה בפרטי הגבלות הזמן, שייך ל'פלג גופא' השני, חלק הזכר של הנשמה".

והנה במדרש נאמר "למה נשתתפו הנשים עם הקטנים והעבדים לענין המצוות [זית רענן: פירוש לענין מ"ע שהזמן גרמא]? לפי שאין להם אלא לב אחד, שנאמר 'וחנה היא מדברת על לבה'" ^ז. ויש לפרש "שאין להם אלא לב אחד" למעליותא, כלשון "אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים" ^ח, ומתפרש היטב לפי דברי הרבי שהן שייכות לכללי התורה של אמונה ויראה ואינן צריכות לחיוב מצוות אלו ("שלא נתנו המצוות אלא לצורך בהם את הבריות" ^ט), ויש לומר שזהו טעם גם לפוטרון מחיוב תלמוד תורה. וכיוצא בזה כתב הרש"ר הירש ^י שפטור האשה ממצוות מסוימות הוא בגלל מעלתה, שאינה צריכה למצוות אלו.

ועוד יש לומר שהפטור מתלמוד תורה הוא משום צניעות. שהרי יש יחס של קרבה רבה בין הרב לתלמידו ובין תלמידי החכמים המחדדים זה את זה ברתחא דאורייתא, ואם הנשים ילמדו כגברים תצא מזה חורבא. וכמו שהקפידו חז"ל שאשה לא תלמד סופרים (דהיינו שלא תהא מלמדת תינוקות כדי למנוע קירוב דעת עם אבותיהם) ^כ, כך התורה הקפידה לא להכניס

לבעלה וצריכה להתלמד בהם, ולכן לא חייבה בתלמוד תורה בדבר שאין בו קצבה, היינו במצוות והגית בו יומם ולילה" ^{כא}.

המהר"ל כתב שהיחס בין איש ואשה הוא כמו צורה-שכל לעומת חומר-גוף, ולכן התורה השכלית שייכת פחות לאשה שנוטה אחר החומר ^{כב}. מאידך, המהר"ל מבאר שיש לאשה יותר 'הכנה' לעולם הבא ולכן אינה צריכה לעמל וטורח כמו האיש (ולכן לגברים נאמרו "דברים קשים כגידים") ונראה שזהו טעם שפטורה מלימוד תורה שהוא בעמל ויגיעה ^{כג}.

והנה האר"י ביאר שפטור האשה ממצוות עשה שהזמן גרמן נובע מהקשר שלה לאיש, "בעשות הזכר את המצוה אין מהצורך שגם הנשים תעשנה לבדה כי כבר נכללת עמו בעת שעושה אותה" ^{כד}. ומבאר הרבי ^{כה} שזה שייך "גם בבנות ישראל שלא נישאו עדיין, כיון שאיש ואשה יחד הם נשמה אחת, וכל אחד בפני עצמו הוא פלג גופא, הרי גם לפני חיבור שני החצאים יחד, מהני המעשה של האיש ל'חציו השני', להאשה" – ואפשר שכל זה טעם לפטור אותן גם מתלמוד תורה.

ועוד ביאר שם הרבי נקודה עיקרית, שאצל הנשים יש יותר בגילוי אמונה בה' ויראת ה', ולכן שייכות יותר לכללים של התורה, כמו שבמתן תורה ניתנו לנשים "ראשי דברים" ^{כו},

יא 'רשימות' חוברת ל, עיי"ש. וכיו"ב באגרות משה או"ח ח"ד סי' מט.

יב ראה למשל: דרך חיים אבות א, ה. חדושי אגדות שבת לב, א, גדה מה, ב (שלאשה יש "שכל היולאני" ולאיש יש "שכל נבדלי"). תפארת ישראל פרקים ד, כח, לז. הקדמה לספר אור חדש.

יג ראה 'דרוש על התורה'. למהר"ל. ומתוך דבריו כי בהיותה חומר מוכן לכך אזי מתאחדת ומתקשרת בתורה לגמרי בהשתוקקות היותר נפלא.

יד טעמי המצוות פרשת בראשית. וראה בשער מאמרי רשב"י בדרך אחרת, ואכמ"ל.

טו לקו"ש חל"א פרשת יתרו א.

טז מכילתא עה"פ "כה תאמר לבית יעקב". וראה במאמר הקודם.

יז ילקוט שמעוני שמואל רמז עח. הפירוש "אין להם לב אחד" למעליותא אינו כפירוש הזית רענן עיי"ש. וראה שו"ת יביע אומר או"ח סי' מ. קובץ הערות וביאורים תתקע"ה במאמרו של הרב געריצקי.

יח ברכות נז, א, ועוד.

יט בראשית רבה מד, א.

כ ויקרא כג, מג.

כא קידושין פב, א במשנה, ובגמרא שם "משום אבהתא

המהר"ל, שראוי לאשה, לפי תכונת נפשה וטבעה הפנימי, להיות דוקא בגדר "אינה מצווה ועושה", לא להיות מחויבת לשאת בעול של לימוד תורה כאיש אלא מה שתראה ותבחר מרצונה היא. הדבר שייך למה שנשים באות "לשמוע" והתבאר (בפעם הקודמת) שתכונת האשה היא שמיעה לדברי התורה פנימית (דערהער), שיש בה צד מעלה על האיש הלומד, ושמיעה זו באה מתוך בחירה והתמסרות מצדה, ולא מכח ציווי חיצוני מכריח.

והנה "גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה"^כ, ומצד זה יש מעלה לאיש המצווה יותר מהאשה (הן בתלמוד תורה והן במצוות עשה שהזמן גרמן). אכן, בגמרא מבואר שיש סברא גם לצד השני, שגדול מי שאינו מצווה ועושה, ומוסבר בחסידות שבעולם הזה, לעת עתה, ההכרעה היא שגדול המצווה ועושה אבל לעתיד לבוא יהיה "גדול מי שאינו מצווה ועושה"^כ. במיוחד נכון הדבר לזמן שעליו נאמר "מצוות בטלות לעתיד לבוא"^כ, דהיינו שהציווי בטל והמצוות נעשות מרצון גמור (במודעות טבעית). המודעות העתידית הזו שייכת כבר היום לאשה, הקרובה בטבעה לעולם הבא, "גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים"^כ (כמו שמבאר המהר"ל). ובפנימיות, האיש שייך לחכמה והאשה שייכת לבינה, "בינה יתרה ניתנה באשה"^ל – ובינה היא בחינת העולם הבא ("עומק אחרית") שבו אין ציווי מכריח אלא הכל ברצון ובשמחה.

את הנשים (בתור חובה) לחברת הלומדים^כ. וכן מה שנאמר "כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תיפלות" לרש"י פירשו שעלולה להגיע לזנות (כמו שיבואר), וממילא יש לומר שזהו גם הטעם שהתורה פטרה את האשה מלימוד. וכן דורשים את הפסוק "ולא יהיה כלי גבר על אשה" לעניין תלמוד תורה^כ, ושם הפירוש הוא שמביא לידי זנות (כפירוש רש"י "שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים שאין זו אלא לשם ניאוף"). ובזה מובן מדוע מותר ללמד בתו יוונית (ככתוב בירושלמי^כ), שהרי הבנים אינם לומדים זאת, אדרבה הפרדת נושאי הלימוד עוזרת להפרדה בין המינים.

בהמשך לזה, בלימוד התורה יש "מלחמתה של תורה": בית המדרש הוא כשדה-קרב בין החכמים ובין הדעות השונות, בדרך שקלא-וטריא והתנצחות (שיש להזהר שלא תהיה שלילית). מלחמה זו אינה מתאימה לאשה (ככלל), לעדינות נפשה ורוחה, וכמו ש"לא יהיה כלי גבר על אשה" מתפרש על כלי-זין^כ כך פחות מתאים לאשה לעסוק בתורה בדרך זו של גברים. זהו ההבדל שנאמר במצות הקהל "אנשים ללמוד, נשים לשמוע" – הלימוד של האשה הוא יותר בדרך שמיעה פאסיבית ומופנמת, ולא התנצחות אקטיבית ("כל כבודה בת מלך פנימה" – "אין כבוד אלא תורה", גם תורתה היא פנימית).

לימוד מבחירה ולא בהכרח

לכל זה יש להוסיף, ובהמשך לדברי

דינוק".

כב ומצאנו שיש דין דאורייתא שהוא כעין גזירה, כדברי הר"ן בתחילת פסחים שהתורה החמירה על חמץ בבל יראה ובל ימצא שמא יבוא לאכלו. וראה לקח טוב לר"י ענגיל כלל ח.

כג דברים כב, ה – בעל הטורים ופני דוד.

כד פאה פ"א ה"א.

כה נזיר נט, א.

כו קידושין לא, א, ועוד.

כז ראה בספר מודעות טבעית עמ' פז.

כח נדה סא, ב.

כט ברכות יז, א.

ל נדה מה, ב.

הסיפור החסידי

רבי משה לייב מסאסוב | פדיון גרים

נולד בסביבות שנת תק"ה. תלמידו המובהק של רבי שמעלק'ה מניקלשבורג. התפרסם כאוהב ישראל מופלא שמסר את נפשו על פדיון שבויים ועזרה גשמית לזולת. נפטר ב-ד' שבט תקס"ז ובקשתו שינגנו בלויתו ניגון בו שימח חתן וכלה התקיימה, כשלהקת מנגנים מאותה חתונה נקלעה באורח פלא ללויה.

כאשר ממשיכים לעולם שפע מתורת הנגלה, השפע מדוד על פי דין ומגיע לראויים בלבד, אך כאשר ממשיכים לעולם שפע מפנימיות התורה נמשכים 'חסדים דגדלות' המגיעים לכל, כולל לאומות העולם. רבי ישמעאל אומר ש'הטה' לעולם שפע מאור התורה הפנימי, ולכן הוא מתחייב להביא "חטאת שמנה" – לקרב-לגייר לעתיד לבוא את הגוים, עליהם נאמר "חסד לאִמים חטאת", כך שיהיו ראויים לשפע שקבלו.

הטית הנר בהיסח הדעת נדמית כתקלה, אך עליה נאמר "משיח בא בהסח הדעת", כשהקריאה לאור הנר גורמת לקיום "ונהר" כל הגוים" לבית ה' והאזנתם לקריאת דבר ה' מירושלים. מהפכת החסידות של הבעל שם טוב הפיצה את פנימיות התורה חוצה, והשפע 'נשפך' בכל תחומי החיים בעולם כולו – ברווחה גשמית והתפתחות מפסיכולוגיה ועד טכנולוגיה – דבר הדורש תיקון-השלמה ב'מהפכה הרביעית', המטה לכתחילה את אור נר התורה להאיר לגוים ולקרב-לגייר באהבה את הניצוצות שהתפזרו מהשפעת החסידות 'חסדים דגדלות'.

הדבר מומחש בסיפור גיור נוסף של רמ"ל: פעם הגיע רבי ישראל מפיקוב, בן ה'קדושת לוי', לבקר את רבנו, שאמר לו: 'הרב מפיקוב, ברצוני לבקר פונדקאים טובים ממכירי, בואו סעו עמדי'. אסרו מרכבה פשוטה ללא קורת גג, ונסעו יחדיו. בבואם אל כפר אחד החל

רבנו הקדוש ורבי לוי יצחק מבארדיטשוב נסעו מסאסוב כאילו רצונם לטייל, לקחו עמם אחד כמשמש, וגם סכין מילה ויין וכיצא. בדרך מצאו תינוק מוטל כרוך בסדינים [שהניחתו אמו והלכה בין הקוצרים], והם היו בית דין של שלושה ומלו בחשאי את הילד לשם גירות. האם, שראתה את בנה מהול, השליכתו – ונתנהו מיד לבית יתומים בברוד הסמוכה, וכתבו פיתקא בסוד שהוא גר צדק ושיטבילוהו לבשיגדל. ויגדל הילד לתלמיד חכם, ובעת חתונתו בא רבנו הק' לברוד וגילה הדבר ביום חתונתו [ולא פחד מכך, שבמשך השנים נשכח הענין], ושמחו שמחה גדולה. ובטח הקדושים האלו ראו בו נשמה יקרה, ניצוץ גדול, אשר מסרו נפשם עליה לנסוע שם לגיירו בלי רצון אביו ואמו.

סיפור כה מופלא, על גבול הסוריאליסטי – הכולל סיכון לא-מבוטל – דורש הסבר עמוק. המספר מסביר כי בילד היתה נשמה יקרה, שאלמלא הצדיקים היתה נותרת מופקרת בצד הדרך, שלא במקומה (כפי שחשה גם אמו, שמסרה-שכחה אותו בקלות). רבי משה לייב עצמו מסביר באופן מופלא את סוד הגיור בדורותינו:

על מאמר חז"ל "אין קורין לאור הנר, שמא יטה. אמר רבי ישמעאל אני קרייתי והטיתי, ולשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה" הוא מסביר שהתורה היא מקור השפע לעולם.

דברי הקדושת לוי, שהוא ובנו שותפים מרכזיים בטיולי הגיור של רבי משה לייב, בפירוש הפסוק "ישקני מנשקות פיהו":

"...היה לו אהבה לנשמות ישראל קודם שנבראו וגם אחר כך... והאהבה הזאת [קודם הבריא] נקראת א', על שם אאלפך חכמה, והאהבה... אחר שנבראו נקראת ב', בינה. והנה ידוע שנשמת ישראל נקרא ה'. והנה, למי הוא האהבה הנקראת אל"ף? לה"א. והאהבה הנקראת ב"ת? גם כן לה"א. תצטרף אחד אל אחד, א' לה' וב' לה', הוא אותיות אהבה. וזהו ישקני מנשקות פיהו, כלומר משני אהבות".

שרש נשמות ישראל הוא **אהבה** (פנימיות החסדים). כאשר ישראל המיוחסים נמשכים מיחוד **אה** שלפני הבריא (מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"), והגרים מיחוד **בה** שלאחר הבריא (והרמז ב"בה" הראשון בתורה: "ואתם פרו ורבו [בלידת עם ישראל] שרצו בארץ ורבו **בה** [בריבוי גרים מבני נח באהבה]"). ואכן, רבי יעקב עמדין מלמד כי ילד הנולד לזוג גוים המתייחדים באהבה אמתית עתיד להתגייר. האהבה האמתית, נטולת-האינטרסים (בניגוד ל"חסד לאִמים חטאת"), נשפעת גם לגוים מצדיקי הדור, כך ששני הצדיקים הם בעצם הורי התינוק שגייירו בסיפור הראשון. גם בסיפור השני, הגדוש אהבה, סימן הגיור הוא אהבת-ישראל שהורגשה בדוחן בין אשת-הטוחן לשכנתה היהודיה. בתחלה 'חשד' רמ"ל, ש'הריח' ניצוץ מתקרב ושמש בו, שזו אהבה בין הטוחן ואשתו, שאולי עתידים ללדת בן שיתגייר, אך כשהבין שכל האהבה מרוכזת באשת-הטוחן, ללא שיור בבעלה הרשע, ידע שהיא עצמה עתידה להתגייר. זו מהות 'המהפכה הרביעית' – השפעת אהבת ה' לעולם כולו, מתוך אהבת כל בריותיו וראיית טובו-אהבתו בכל.

לרדת גשם חזק מאד, והנה למולם עושה י"ש. כשראה את רבנו אמר לו, רבי, בואו לביתי כי הגשם שוטף! נכנס רבנו הקדוש לביתו, והיה אומר מפעם לפעם: 'רבנו של עולם, בל תשבית לי שמחת'. והרב מפיקוב תמה: מה שמחה היא זו? אלא שידע שאין לירד לעומק דרכי רבנו הקדוש. התפללו מנחה וערבית, ובעל הבית הביא להם צנצנת חלב חם, ושטח תבן על הארץ – מקום ללון לאורחיו, ואף את העגל שהיה לו בבית השכים ביניהם לחממם.

רבנו קם בבוקר בשמחה, ופנה לבעלת הבית [אותה הכיר בשמה]: 'ראסי, מה תתני לי לאכול?' אמרה לו: 'רבי, תתפללו ואתן לכם סעודת שחרית'. אחר התפלה נתנו להם קערת דוחן מבושל בחלב. הרב הקדוש מפיקוב היה מפונק ומעולם לא אכל מאכל גס כזה, ורבינו הקדוש עודדו ואמר לו: 'אכול, כי הדוחן טוב מאוד! האם הרגשת מעודך טעם טוב בדוחן כמו עתה?'. אחר הסעודה שאל רבנו: 'ראסי, מאין לקחת דוחן טוב זה?'. והשיבה שלוותה משכנתה, אשת-הטוחן הנכרי. שאל אותה: 'והיא אשה טובה, שהלוותה לך?'. השיבה: 'הן!'. שוב שאל: 'והטוחן, גם הוא איש טוב?'. 'לא', השיבה, 'הוא כלב רע, ומכה אותה תמיד, ודרכה לברוח אלי'. אמר רבנו: 'יש לה עוד מדוחן זה?'. השיבה: 'לא, היה לה רק מעט הדוחן שהלוותה לי'. שאל רבנו: 'ואם ידע בעלה שנתנה את מעט הדוחן שהיה לה, מה היה אומר על כך?'. השיבה: 'היה מכה אותה למוות'. אמר לה: 'שמעי, ראסי, את אשר אומר לך: הטוחן יבוא לביתו וישאל על הדוחן, ויכה את אשתו והיא תברח אליך ותאמר לך שרוצה להתגייר, ואז תבואי עמה אלי'. נסע משם לביתו, וכפי שאמר כך היה. שלח רבנו את האשה לעיר אחרת ונתגיירה, ויצאו ממנה גדולי הדור.

נעמיק עוד בשרש נשמות הגרים לאור

מענות ותשובות

אכילה "בשביל כדי לקיים מצות ענג שבת..."^א

בפרק ז' בספר התניא כתב אדה"ז על הסיבות בגין ראוי לאכול ולשתות מאכלים טובים ואחת מהן היא "או בשביל כדי לקיים מצות עונג שבת וי"ט". מבחינה תחבירית נראה שדי היה לכתוב "בשביל לקיים" או "כדי לקיים", אם כן למה כפל רבנו הזקן "בשביל כדי לקיים"?

מענה:

לא רק שלכאורה די היה לכתוב "בשביל" או "כדי", אלא שאם נתבונן בהקשר נראה שאדרבא, כיון שהוא המשיך למה שכתוב לפני כן – "כגון דרך משל האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו... או בשביל כדי..." – אזי כמו שתחלה כתב סתם "להרחיב דעתו" ללא תוספת כך היה צריך להמשיך "או לקיים מצות ענג שבת וי"ט". נמצא ששתי התיבות מיותרות על פי פשט ובודאי הדבר אומר דרשני. נפתח בכמה רמזים (שנועדו "להרחיב דעתו"): אדה"ז מדבר כאן על בשר שמן ויין מבושם, ויש בזה רמז נחמד: בשביל כנגד

א להשלמת העניין להלן לשון פרק ז' בספר התניא הרלוונטי להבנת המענה: "שהיא קליפה רביעית הנקראת קליפת נוגה ... והיא בחי' ממוצעת בין שלש קליפות הטמאות לגמרי ובין בחי' ומדרגת הקדושה ולכן פעמים שהיא נכללת בשלש קליפות הטמאות... ופעמים שהיא נכללת ועולה בבחי' ומדרגת הקדושה דהיינו כשהטוב המעורב בה נתברר מהרע וגובר ועולה ונכלל בקדושה כגון ד"מ האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו כדאמר רבא חמרא וריחא כו' או בשביל כדי לקיים מצות ענג שבת וי"ט אזי נתברר חיות הבשר והיין שהיה נשפע מקליפת נוגה ועולה לה' כעולה וכקרבן".

בישול הבשר וכדי כנגד כד יין. רמז נוסף: **בשביל כדי לקיים ר"ת בכל** – "בכל מכל כל", הוא מעין עולם הבא השייך לענג שבת, ודוק. **בשביל כדי = חשמל, זך במשולש, שבת = זך פעמים הוי'**. ידוע שסוד החשמל הוא בין קליפת נגה לקדושה והוא המעלה את הטוב שבקליפת נגה לקדושה כמבואר בכתבי האריז"ל. **חשמל = מלבוש**, סוד מלבושי כבוד של שבת, שבסגולתם לסייע שהאכילה תהיה באמת "בשביל כדי" לקיים מצות ענג שבת. מזה יוצא פשט ממש בדרך העבודה: על האדם הבא לקיים מצות ענג שבת, ולא להיות הוא-עצמו השור שאוכל את הבשר השמן, לברר את כוונתו ביותר, בירור אחר בירור, והיינו הדגש של בשביל כדי, שקודם יברר שהאכילה תהיה בשביל וכו' ולא רק זה אלא ימשיך לברר שהאכילה תהיה כדי וכו', בשביל הוא כוונה שבבחינת 'מקיף הרחוק' ביחס למעשה (כמו שביל המוביל סביב) ואילו כדי הוא כוונה שבבחינת 'מקיף הקרוב' למעשה, ודוק.

נסיים ברמז נוסף: האותיות השניות של **בשביל כדי לקיים למפרע הן קדש – שבת קדש** (בחב"ד לא נוהגים להוציא מהפה "לכבוד שבת קדש" על כל טעימה, אבל לכוון צריך), קדושת הכוונה המביאה לקדושת האכילה, שבת כולו "קדש להוי" גם ה"לכס" הוא להוי', וד"ל.

תיקון רוחני לדלקת עינים

אני סובל מדלקת עינים מציקה ועקשנית, בנוסף לטיפול בדרך הטבע, האם יש משהו ברוחניות שניתן לעשות?

מענה:

(כולל גם אהבת כל הבריות שה' ברא לכבודו). ההתקדמות צריכה להיות בטבעיות (בכיף), ללא שום שבירת כלים (קרי: משבר)

כיבוד אב ואם וסבים, כדאי לנסות לקבל מהם מסורת יהודית וסיפורי גבורה ומסירות נפש.

אימוץ דרכי החסידות

גדלתי ברוך ה' בחינוך דתי טוב. בשנים

האחרונות נחשפתי לאור של תורת החסידות ואני נמשכת אליו מאד. השאלה שלי עד כמה

אני צריכה ללכת 'עד הסוף' עם הדברים

ולעבור בפרטי הפרטים מהדרך בה גדלתי

לדרך חסידות חב"ד, עם כל השוני. ואם כן -

איך לעשות זאת בלי לחץ או משבר בדרך?

מכיון שאני עוד לפני הקמת בית בישראל, מן

הסתם לכל החלטה שלי תהיה השפעה על

השידוך העתידי ועל הבית שאי"ה נבנה ביחד.

מענה:

אנחנו פה בעולם הזה בשביל לפקוח

עינים לגדול להתפתח ולהתקדם. האדם

(הישראלי) נקרא "מהלך" ולא עומד על

מקום אחד. אשריך שאת זוכה לראות

את האור שבתורת החסידות - טבע האור

למשוך, וטוב להמשיך אחר האור. דרך

החסידות היא אהבה - אהבת השי"ת, אהבת

עם ישראל (וכל אחד אשר בשם ישראל

יכונה), אהבת התורה ואהבת ארץ ישראל

"סגולה" לביקורת של משרד הבריאות

משרד הבריאות ערך בקורת-פתע בפנימיות

המוסד החינוכי שלנו, וכעת הם רוצים לסגור

את המוסד. אנו מנסים להמתיק את רוע הגזרה

ונשמח לעצת ותפלת הרב.

מענה:

אפשר ונכון להתפלל, אבל - העיקר - נקו

את הפנימיות!

אוכלים יחד

הפסח מיוחד מכל הקרבנות בכך ש"לא בא מתחילתו אלא לאכילה", ורוב מצוות הפסח קשורות לאכילתו. בפסח אנו סועדים על שלחן ה' — כמו בן היודע שתמיד יש לו מקום סביב השולחן של ההורים — וכך מחדשים בכל שנה את הברית עם ה'. לכן פסח הוא הקרבן היחיד שנקרא "קרבן ה'" (בפרשת בהעלותך). בפסח 'מדביקים' מחדש את העם, החל מהתאים הקטנים שלו, סביב הברית עם ה' — ולכן חייבים להתמנות מראש על חבורת הפסח.

¹טעם קרבן פסח, מלכות ישראל ח"ג

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

שתי הבחינות של נצח והוד, והוא הוי' א-להים **צָבָאוֹת** ששווה **תּוֹרָה**. ההופעה הראשונה בפסוק **"וְאַתָּה הוי' א-להים צָבָאוֹת א-להי יִשְׂרָאֵל הַקִּיָּצָה** וגו'" ששווה 1820, המכפלה של 70 פנים לתורה ושם הוי'. המלים בדילוג **"וְאַתָּה א-להים א-להי הַקִּיָּצָה"** עולות 754 או 29 פעמים הוי' וממילא הדילוג השני עולה 1066 או 41 פעמים הוי'. נשים לב ש-29² הוא הנקודה האמצעית של 41² בהיות ש-29², 841, שווה גם ההשראה של 21 שהוא סכום שני הרבועים של 21 ו-20 ו-21 ועוד 20 שווה 41 (כידוע הכלל בזה).

עיקר הזוג של שמות ה' שבהם היחס של 13 ו-7 הם **הוי' וְאַתָּה**, הוי' (הזכרי) בחכמה וְאַתָּה (הנקבי) בבנינה, אבא ואמא. והנה, שם צָבָאוֹת פועל על שני שמות אלו באופן דאחליפו דוכתייהו (שוב) שכן, **הוי' צָבָאוֹת** ששווה 525 הופך לכפולת 7 (פעמים 75) ואילו **וְאַתָּה צָבָאוֹת** (אין צירוף כזה בתנ"ך, אלא ששם וְאַתָּה הוא השם של יציאת בני ישראל ממצרים [שמות ג, יד] על צבאותם) שווה 520 שהוא כפולת 13 (פעמים 40).

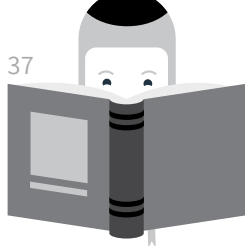
תופעה זו לפיה מספר שבצירוף ל-הוי' הוא כפולת 7 ובצירוף ל-וְאַתָּה הוא כפולת 13 חוזר כל 91 מספרים החל מ-44 (ועוד הוי' שווה 70; ועוד וְאַתָּה שווה 65). המספרים הם: 44, 135, 226, 317, 408, 499, 590...

הסדרה מתחילה 44 היות והוא המספר המייחד את שני השמות הוי' אהיה, שכן 44 הוא מילוי הוי' הקטן ביותר: **יוד הא וו הא** וכן הוא אחורי שם וְאַתָּה: **א אה אהי אהיה** סוד הָדָם בכל מקום כמבואר בארז"ל. והנה, 44 ועוד 499 שווה וְאַתָּה אֲשֶׁר וְאַתָּה וכן 135 ו-408 וכן 226 ו-317, כמובן. נמצא שהסכום מ-44 עד **צָבָאוֹת** שווה ג פעמים **וְאַתָּה אֲשֶׁר וְאַתָּה**.

...וַיְהִי בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל צָבָאוֹת הוי' מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (שמות יב, מא). כמבואר בתורה אור לאדמו"ר הזקן ובמאמר "באתי לגני" (פרק י, הפרק של השנה) של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, זוהי ההופעה הראשונה של המלה צָבָאוֹת, אשר בתפלת חנה עתידה להיחפך להיות צָבָאוֹת – אחד משבע שמות הקודש של הקב"ה אשר אינם נמחקים (שמואל א א, יא; וראו גם שם שם ג). בקבלה מבואר שהשם צבאות מבטא את גילוי עולם האצילות בבי"ע (ועל כן לא הופיע כשם קדוש ביחס לדור המדבר שהיה כולו באצילות). יוצא ששם זה הוא המקור לאמירתו של הרב המגיד ש"אצילות איז אויך דא" (אצילות היא גם כאן). שם צָבָאוֹת גם רומז ל-כב אותיות שבהן נברא העולם ועל ידם מתן תורה כלשון השגורה בחסידות "אות הוא בצבא דיליה" (תורה אור ד"ה ושבתי ע"פ תקו"ז ריש תקון ע). והנה, **צָבָאוֹת** במספר קטן שווה 22, מספר האותיות.

צָבָאוֹת (לשון צבא הנלחם ומנצח את האויב) כנגד נצח והוד המקבילים לשני סוגי בטחון (פעיל וסביל, זכר ונקבה, כמבואר באריכות במאמר "אמונה ובטחון" בספר לב לדעת). נצח והוד הן שתי הספירות שלבר מגופא ולכן נמשכות להאיר מחוץ לאצילות בבי"ע כנ"ל. השם המלא שכנגד הנצח הוא הוי' צָבָאוֹת וכנגד ההוד, א-להים צָבָאוֹת. לאחרונה (פרשת שמות) הצגנו את הכפולות של 13 ו-7 המופיעים כזוגות של זכר ונקבה בתורה. והנה, כאן תופעה של אחליפו דוכתייהו שכן **הוי' צָבָאוֹת** הזכרי [איהו בנצח] שווה 525 כפולה של 7 ואילו א-להים צָבָאוֹת הנקבי [ואיהי בהוד] שווה 585 כפולה של 13!

והנה, 4 פעמים בתנ"ך (כולן בתהלים) יש שם מלא דמלא הכולל את עריכה: הרב משה גנוט

וימש חשן: המדור לילדים

שְׁלֹמֹצָרִים לֹא עָזְרוּ כָּל אֲמָצְעֵי הַתְּאֵוֶרָה
לְסַלְקוֹ.

מָה אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְלַמֵּד מֵהַחֲשָׁן
הַמֵּיחָד הַזֶּה?

עֲבוֹדַת הָאֵתְכִפְיָא

אוֹמְרִים עָלַי שְׂאֲנִי יֶלֶד עִם לֵב טוֹב.
לָמָּה? כִּי הִרְבָּה פְּעָמִים בְּמָקוֹם לְהִתְעַקֵּשׁ
וְלִפְתָּח בְּמִרְיָבָה אֲנִי מַעֲדִיף לוֹתֵר. לֹא
תָמִיד וְתוֹר מַעֲיֵד עַל טוֹב לֵב מְפָלֵג.
לְפַעְמִים הוּא תוֹצֵאָה שֶׁל הַגִּיּוֹן פְּשׁוּט.
תִּגִּידוּ אֲתֶם: אִם נִשְׁאָרוּ חֲמֵשׁ דְּקוֹת עַד
הַצִּלְצוֹל שֶׁל הַשְּׁעוֹר הַבָּא – לֹא חָבַל
לְבַבְזוֹ אוֹתָן עַל וְכִיחַ מִי נִפְסֵל בְּמִשְׁחָק?
עֲדִיף לְסַגֵּר אֶת הָעֵנָן וְלַהֲרוֹיחַ אֶת הַדְּקוֹת
הַנוֹתְרוֹת. בְּכָל זֹאת, כְּשֶׁמִּתְרַגְּלִים לוֹתֵר,
יֹתֵר קָל לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה גַּם בְּמִקְרִים
אַחֲרִים. אֵיךְ לְמַדְנוּ? "הִרְגַּל נַעֲשֶׂה טֹבָע".
אֲבָל אֲנִי רוֹצֵה לְגַלוֹת לָכֶם אֵיזָה סוּד
קָטָן: אוֹלֵי לֹא כָּלֶם יוֹדְעִים, אֲבָל הָאֲמַת
הִיא שֶׁלֹּא תָמִיד בָּא לִי לוֹתֵר... לְמִשְׁל, לְחֻבְרִים
בִּפְתָּה יֹתֵר קָל לִי לוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
לָאֵחַ שְׁלִי. הַיֹּתֵר בִּפְתָּה הוֹפֵךְ אוֹתִי
לְמִקְבֵּל יֹתֵר בְּחֻבְרָה וּמִחֻזָּק אֶת הַמַּעֲמָד
שְׁלִי, כֹּךְ שֶׁהַדְּבָר גַּם מִשְׁתַּלֵּם לִי, אֲבָל
בְּבֵית... בְּבֵית הוֹלָכִים בְּנַעֲלֵי בֵּית! שָׁם

"כְּמָה אֹר... מְסַנֵּר לִי בְּעֵינַיִם, מֵאִיר".
"טוֹב טוֹב, אֲנִי כְּבָר מְסִיט לָךְ אֶת הַיִּלּוֹן.
עֲקֹשׁוּ בְּסִדְרָה?".
"לֹא, לֹא מְסַפִּיק חֲשׁוֹן. אוֹלֵי אֲתָה יְכוּל
לְהַדְלִיק לִי אֶת הַחֲשָׁן?"

מָכָה אַחַת לִפְנֵי הָאַחֲרוֹנָה! מִשְׁהוּ
מְאוּד מֵיחָד קוֹרָה בָּהּ. בְּמִשְׁחָ שְׁלִשָּׁה
יָמִים שׁוֹרֶרֶת אֲפֵלָה גְמוּרָה בְּכָל מִצְרִים,
אֵף אֶחָד לֹא מְסַגֵּל לְרֹאוֹת אֶת הַשָּׁנִי, אֲבָל
זֶה עוֹד לֹא הַכֹּל. לֹא רַק שְׁהִמְצָרִים לֹא
רוֹאִים דְּבָר בְּחֲשָׁן, אֲלֵא גַּם לֹא מְסַגֵּלִים
לְזוֹז מִמְּקוֹמָם וְהוֹפְכִים לְסוּג שֶׁל מְאֻבָּנִים
– "לֹא קָמוּ אִישׁ מִתְחַתּוֹ שְׁלִשָּׁת יָמִים!"
הַבְּטוּי בַּתוֹרָה הַמִּתְאָר אֶת הַחֲשָׁן
הַמֵּיחָד הַזֶּה הוּא "וַיִּמֶשׁ חֲשָׁן" – חֲשָׁן
מִמִּשְׁחָ, סְמִיךְ, כְּזֶה שְׁאֲפָשֶׁר לְמִשֵּׁשׁ אוֹתוֹ
בְּיָדָיו. חֲשָׁן כְּזֶה גוֹרֵם לְמִצְרִים הַקִּפְאָה
וְחֹסֵר יְכֹלֶת לְנוּעַ בְּמִשְׁחָ אוֹתָם הַיָּמִים.
הַחֲשָׁן הַרְגִּיל שְׂאֲנוּ מִכִּירִים בְּדֶרֶךְ כָּלֵל
אֵינוֹ מִשְׁהוּ שְׁאֲפָשֶׁר לְחוּשׁ אוֹתוֹ. הוּא
בְּסֵךְ הַכֹּל הָעֵדֶר שֶׁל אֹר. כְּאֲשֶׁר אֲנִי נִכְנָס
לְחֹדֶר חֲשׁוֹן וּמִדְלִיק בּוֹ פֶּנֶס – נַעֲלָם לוֹ
הַחֲשָׁן מִיָּד. אֵיךְ אוֹמְרִים? "מַעֲט אֹר
דּוֹחָה הִרְבָּה מִן הַחֲשָׁן", עוֹד יֹתֵר כְּאֲשֶׁר
אֲנִי מֵאִיר בּוֹ הִרְבָּה אֹר. אֲבָל הַחֲשָׁן שֶׁל
מִצְרִים הוּא מְסוּג אַחֵר לְגִמְרִי, וְזוֹ הַסִּפָּה

העקשות שלי לא נפתרה מהשרש. היא מחכה בהמתנה עד להזדמנות הבאה... מה יהיה מחר, כשמוישי שוב ירצה את הקפיץ-קפץ החדש בדיוק בזמן שאני תכננתי לקחת אותו? להתחיל שוב הכל מהתחלה? להתאמץ, לשכנע, להתגבר... מתישהו פעם זה יגמר?

האמת היא שכן. אצל צדיקים גדולים זה כבר מתחיל מהיום. האם לה' קשה פאשר הוא מעניק לנו? האם הוא נאלץ 'לותר' על משהו? ברור שלא. זה התענוג הגדול שלו. אז גם כן הוא אצל הצדיקים. הם כל כן אוהבים את ה', את העולם שבפרא ואת האנשים שבו, עד שהם כלל לא מרגישים שהם וותרו על משהו. לתת לשני הוא הדבר הכי כיף עבורם לעשות. את היצר שלהם הם אינם צריכים לכפות, כי הם כבר הפכו אותו לטובה! לעבודה מסוג זה קוראים אתהפכא.

בספר הזהר הקדוש כתוב שבשביל להכניס וללמד ביישיבה של המשיח יש תנאי קבלה: יכול ללמד בה רק מי שיודע להפוך את החשך לאור ואת המר למתוק. כלומר, מי שעובד את ה' בדרך של אתהפכא. אז נכון, כיום מתקנים התנאי רק בצדיקים הגדולים, כי אצלנו עבודת האתפכא היא העקר, אבל לקראת ביאת המשיח כבר מתחילים להרגיש את השנוי המתקרב. כשיבוא משיח יתגלה ש"ועמך כלם צדיקים",

אני רוצה להתנהג בחפשיית, איה ש'פא לי, ואז כבר לא תמיד קל לותר.

במקרים כאלו מתחילה העבודה האמתית. בקרתם פעם במפעל ליצור תפלין? השלב הראשון בהכנת הבתים הוא עבוד העור. עור הפרה במפעל כבר אינו גמיש כפי שהוא בעודו מחבר לגופה בחייה. הוא מתקשה כמו עץ, וכדי שיכלו לעצב אותו בצורת בית מרבע עליו לעבר תהליך עבוד ארוך ומיגע – מליחה במלח, שריה במים, שריה נוספת בסיד, שריה שלישית בחמרים נוספים, נקוי שאריות שמן הפרה ושרות העור.

למה אני מספר לכם פתאום על כל זה? כי העבודה לרפך את הלב שלי ולגרם לי לותר בזמן שקשה לי דומה למלאכת העבוד. צריך לשפשף אותו, לזקות, לשכנע את עצמי, וזה לא דבר קל. לעבודה מסוג כזה קוראים אתפכא. אני כופה את היצר הרע שלי ומכופף אותו. לפעמים אני נלחם מולו ישירות, אבל בדרך כלל אני מעדיף לעקוף אותו. איה? אני משתדל להסיח את הדעת.

אתהפכא

בכל זאת, למרות שאני יודע שותר הוא המעשה הנכון וכן ראוי לפעל, משהו בפנים קצת מציק לי. מדוע? כי ברגע שותרתי בעצם קצת הסכמתי עם משהו. הסכמתי עם העבודה שמשהו, עמק שם בתוך הלב, עוד נשאר מקלקל.

את ביאת המשיח. אנו דוחים את החשך ומתכוננים לגאולה.

ומה עם החשך המיחד, זה שהאור הרגיל לא דוחה אותו? זהו תפקידה של פנימיות התורה. פאטר אנו מאירים את העולם באור המיחד שבה – אנו מסגלים לא רק לכפות את החשך הרגיל אלא גם להפוך את החשך המיחד של מצרים. החשך הופך לאור!

שנזכר להפוך את החשך לאור!

שבת שלום ומברך!

ר'י

שכל יהודי בתוך תוכו הוא בעצם צדיק גמור!

להפוך את החשך הכי גדול

נחזור למכת חשך. למדנו ממנה שישנם שני סוגים של חשך – זה הרגיל, שנדחה מפני האור, וזה המיחד שהכה במצרים. את החשך הרגיל אנו יכולים לכפות, לדחות אותו באמצעות תוספת של אור – אור של תורה, אור של מצוות. בכל מאמץ של אתגפא שאני עושה – אני מאיר את העולם ומקרב על ידו

שאלת השבוע:

מה הם שני סוגי החשך? כיצד נאיר כל אחד מהם?

בין הפותרים נכונה יגדל משחק קפסה.

תשובות יש לשלח ל"ל"ל maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452

עד יום ב' הקרוב. הזוכה מהשבוע שעבר: נהוראי שלו חסון

הפרסימ בחסות:

צעצועי רונפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

אתה השה

"שה לבית אבות". השה של קרבן פסח הוא כנגד השה שנאמר בעקדת יצחק (כמו שכתוב במדרש), "א-להים יראה לו השה לעולה בני". דברי אברהם "השה לעולה בני" רומזים "אתה לעולה בני" (שה ביונית אתה). גם בקרבן פסח, העיקר הוא להקריב את ה'אתה'. ה'אתה' התקין ביותר של האדם הוא כח הרצון, ואותו אנו מוסרים לה. ה'אתה' של האדם עומד בתפלה מול ה'אתה' של ה', "ברוך אתה".

מתוך סודות מן הסדר

סיפורי צדיקים — מה עושים אתם? סיפורי צדיקים

הם אבן יסוד בעולם החסידות, לא רק כתיאורי-הווי פיקנטיים ומחממי לב אלא כמורי דרך בעבודת ה', חלק בלתי-נפרד מתורת החסידות, הממחישים את התורה ומאפשרים להפנימה (בבחינת "אינה דומה שמיעה לראיה"). בעצם, זהו לא 'חידוש חסידי', שהרי התורה שבכתב רצופה בסיפורי האבות ושאר רועי וגדולי ישראל — ואף מקדימה את "ספר הישר" למצוות ולהלכות, כידוע — והגמרא ומדרשי חז"ל מלאים בעובדות אודות חכמינו. לכן, לסיפורי צדיקים התייחסו בחסידות כ"תורה שבכתב" והיו אף שאמרו שהעיסוק בהם הוא כעיסוק ב"מעשה מרכבה" (שהרי צדיקי עליון הם מרכבה לשכינה).

בכל שבוע מוקדש מדור קצר בחוברת להכרת דמות של צדיק ולהעמקה בסיפור אודותיו, אך השבוע השיעור המרכזי והארוך בחוברת הוא דוגמה שלמה להתבוננות שלמה בעשרה סיפורים מכ"ק אדמו"ר הרי"צ מלויבאוויטש (שהשבוע ימלאו 70 שנה להסתלקותו) — בכל סיפור יש העמקה בפני עצמו, תוך הפקת מוסר-השכל הנוגע לכל אחד ואחת מאתנו בעבודתו, ועשרת הסיפורים משובצים ב'תבנית' של עשר הספירות, כשההקבלה מוסיפה עושר בהבנת כל סיפור ומעצבת תמונה שלמה ורבת-אנפין של 'פרצוף' הצדיק, בבחינת "ראה פניו מאירים".

מעוניין להפיץ את **ואביטה** במקום מגוריך?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** — המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il